

СХВАЛЕНО
ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

ПРОГРАМА

**ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО
РОЗВИТКУ ДІТЕЙ
РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

РАДІСТЬ ТВОРЧОСТІ

- Особливості художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку
- Ранній вік
- Молодший дошкільний вік
- Старший дошкільний вік
- Основні теоретичні та практичні підходи до організації освітньої роботи за програмою
- Додатки

ПРОГРАМА
ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ
ДІТЕЙ РАННЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
“РАДІСТЬ ТВОРЧОСТІ”

*Схвалено для використання
в дошкільних навчальних закладах*

Тернопіль
Мандрівець
2013

ББК 74.26

Б84

Схвалено для використання в дошкільних навчальних закладах комісією з дошкільної педагогіки і психології Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (лист ІТЗО від 25. 05. 2012 р. № Г-106)

Рецензенти:

О. П. Долинна – завідувач сектору науково-методичного забезпечення змісту дошкільної освіти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;

Т. М. Падалка – вихователь-методист дошкільного навчального закладу № 679 м. Київ;

А. С. Шевчук – доцент кафедри теорії та методики музичної освіти Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Автори:

Р. М. Борщ – виконавчий директор освітнього проекту “Життя в долонях”;

Д. В. Самойлик – методист центру раннього розвитку “Перша Дитяча Академія”.

Б84 Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку “Радість творчості” / Р. М. Борщ, Д. В. Самойлик. — Тернопіль: Мандрівець, 2013. — 72 с. ISBN 978-966-634-649-3

Програма “Радість творчості” – це сучасна парціальна програма з художньо-естетичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку. Особливу увагу в ній приділено виявленню, збереженню та розвитку творчого й особистісного потенціалу дитини. Серед пріоритетних завдань програми – розвиток емоційно-естетичного сприймання та ціннісного ставлення до краси навколишнього світу, формування уявлень про різні види мистецтва та їх характерні особливості, розвиток творчих здібностей і збагачення індивідуального художньо-естетичного досвіду кожної окремої дитини.

Зміст програми узгоджено з основними вимогами та концептуальними засадами Базового компонента дошкільної освіти (редакція 2012 року) та чинних програм виховання, розвитку і навчання дітей віком від 2 до 6(7) років.

У програмі “Радість творчості” висвітлено особливості художньо-естетичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, подано освітні завдання та орієнтовні показники життєвої компетентності за визначеними тематичними розділами, розкрито основні підходи до організації педагогічної діяльності.

Для педагогів різних форм здобуття дошкільної освіти та батьків.

ББК 74.26

Всі права застережені
All rights reserved
ISBN 978-966-634-649-3

© Р. Борщ, Д. Самойлик, 2013
© ТОВ “Мандрівець”, 2013

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Особливості художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку	11
Ранній вік (від 2 до 3 років)	
<i>Освітні завдання та показники життєвої компетентності дітей за тематичними розділами:</i>	
Захопливий світ літератури	15
Краса музики	16
Малютам про театр, цирк та кіно	17
Образотворче мистецтво та архітектура	18
Таємниці народних ремесел	19
Декоративно-ужиткове мистецтво та дизайн	20
Дивовижні відкриття та радість творчості	20
Молодший дошкільний вік (від 3 до 5 років)	
<i>Освітні завдання та показники життєвої компетентності дітей за тематичними розділами:</i>	
Захопливий світ літератури	22
Краса музики	23
Малютам про театр, цирк та кіно	25
Образотворче мистецтво та архітектура	27
Таємниці народних ремесел	29
Декоративно-ужиткове мистецтво та дизайн	30
Дивовижні відкриття та радість творчості	31
Старший дошкільний вік (від 5 років)	
<i>Освітні завдання та показники життєвої компетентності дітей за тематичними розділами:</i>	
Захопливий світ літератури	33
Краса музики	34
Малютам про театр, цирк та кіно	36
Образотворче мистецтво та архітектура	39
Таємниці народних ремесел	41
Декоративно-ужиткове мистецтво та дизайн	43
Дивовижні відкриття та радість творчості	45
Основні теоретичні та практичні підходи до організації освітньої роботи за програмою (з досвіду роботи центру розвитку “Перша Дитяча Академія”)	47
Додатки (тематика та орієнтовні конспекти занять)	55
Використана та рекомендована література	69

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасний зміст дошкільної освіти передбачає гармонійний та всебічний розвиток дитини за умови здійснення педагогічного процесу на засадах гуманізації та демократизації. Зокрема, Базовий компонент та чинні програми дошкільної освіти орієнтують педагогів на впровадження у практику цілісного підходу до розвитку, виховання і навчання дитини, який передбачає формування життєздатної, свідомої, всебічно розвиненої, творчої особистості. З огляду на це, особливого значення набуває питання розвитку в дітей раннього і дошкільного віку креативних здібностей та формування творчого ставлення до життя.

Одним з ефективних та незамінних засобів розвитку дитячої творчості є мистецтво з його розмаїтим, неповторним світом, здатним зворушувати душу, пробуджувати творчу активність, розвивати психічні пізнавальні процеси, виховувати повагу до культурних надбань тощо. Саме тому серед пріоритетних напрямів освітньої роботи в сучасному дошкільному навчальному закладі чільне місце посідає забезпечення достатнього рівня художньо-естетичного та креативного розвитку особистості у процесі специфічних дитячих видів діяльності.

Раннє та дошкільне дитинство – це особливі періоди у становленні особистості. У перші роки життя відбувається процес найінтенсивнішого розвитку всіх функціональних можливостей людського організму. Всі основні знання, вміння та навички, що ними послуговується людина впродовж усього життя, здебільшого формуються саме в цей час. Своєчасне спілкування з творами різних видів мистецтва (музичного, образотворчого, літературного, театрального, архітектурного, декоративно-ужиткового та ін.) відкриває дитині світ реально існуючої краси, формує її переконання, впливає на поведінку, дарує великі можливості для пізнання прекрасного та розвитку емоційно-естетичних почуттів.

Вік від народження до 6-7 років є сензитивним періодом для накопичення і розвитку творчого та особистісного потенціалу людини. З перших днів життя кожній дитині притаманне природне прагнення до відтворення перших уявлень про навколишній світ у результатах власної неповторної діяльності. Навіть у ранньому дитинстві малята із задоволенням бавляться іграшками-забавками, створюючи певну, зрозумілу лише їм, мелодію, або вимовляють звукові ряди, які для них, можливо, здаються піснею. У молодшому дошкільному віці діти вирізняються особливим інтересом до досліджень. Дізнаючись чимало нового, експериментуючи з матеріалами та способами виконання робіт,

вони віднаходять власні шляхи до вирішення знайомих завдань та роблять самостійні відкриття. З віком усі ці вміння вдосконалюються і стають чітко вираженими. Дитина старшого дошкільного віку, володіючи певними художніми вміннями, вже може бути автором власного оригінального твору або навіть простого винаходу.

Як бачимо, за зовсім маленький відтинок часу (6-7 років) дитина встигає набути незамінного художньо-естетичного досвіду, який визначатиме і формуватиме її світогляд та творчу життєву позицію у майбутньому. Саме тому нині у батьківських та педагогічних колах стає надто актуальним питання раннього художньо-естетичного та креативного розвитку дітей. Зрозуміло, що від того, наскільки правильними будуть підходи до розв'язання цієї проблеми та організовано відповідну освітню роботу, залежить і успішність маленьких вихованців у подальшому житті.

Сучасний освітній простір вирізняється широкою різноманітністю форм здобуття освіти, зокрема дошкільної (дошкільний навчальний заклад, центр розвитку, підготовча до школи група, соціально-педагогічний патронат, гувернерство тощо). Батьки мають змогу обирати ті варіанти, які найбільше відповідають їхнім малюкам. Адже кожна дитина – це особистість зі своїми рисами характеру, інтересами, прагненнями, бажаннями. І те, що підходить одним, є зовсім неприйнятним для інших.

Зрозуміло, що всі батьки хочуть бачити свою дитину всебічно розвиненою, здоровою, розумною, впевненою, талановитою. Цей перелік якостей насправді безмежний. При цьому йдеться про сподівання дорослих, а не про потреби самої дитини. Проте чинні нормативно-правові документи галузі дошкільної освіти – Закон України “Про дошкільну освіту”, Базовий компонент, чинні освітні програми – утверджують погляд на особистість дитини як на найвищу цінність суспільства. Такі гуманізація та орієнтування на особистість вимагають пошуку нових підходів до організації освітньої діяльності. Методично грамотно організований педагогічний процес має відповідати запитам сучасності та спрямовуватися на розвиток у дитини якостей, необхідних їй у майбутньому житті для реалізації себе як члена суспільства і неповторної індивідуальності зі своїми специфічними запитами, планами самореалізації та створенням власної концепції життєтворчості.

Враховуючи все зазначене вище та завдяки пошуку нових ефективних шляхів виявлення, збереження та розвитку творчого й особистісного потенціалу дітей раннього і дошкільного віку, авторський колектив створив *програму “Радість творчості”*. В основу її розроблення

покладено досвід роботи центру раннього розвитку дитини “Перша Дитяча Академія”, діяльність якого спрямована на виховання активного, всебічно розвинутого молодого покоління, здатного приймати самостійні рішення, брати на себе відповідальність, творити.

Програма “Радість творчості” є додатковою парціальною програмою з художньо-естетичного освітнього напрямку. Основна увага в ній зацентрована на виявленні та розвитку художніх і творчих здібностей у дітей. Також у ній пропонуються широкі можливості для формування пізнавальної, соціально-моральної, комунікативно-мовленнєвої, емоційно-ціннісної компетентності дошкільнят.

Змістове наповнення зазначеної програми узгоджено з концептуальними засадами та основними вимогами Базового компонента дошкільної освіти та чинних програм розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку. Разом з тим, у ній розширено й уточнено зміст роботи з художньо-естетичного напрямку.

У програмі **“Радість творчості”** висвітлено основні теоретичні та практичні підходи до організації педагогічної роботи з художньо-естетичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, подано завдання та орієнтовні показники життєвої компетентності за визначеними тематичними розділами, розкрито основні методи і прийоми освітньої діяльності. Відповідно до вікових особливостей, індивідуальних здібностей дітей та запитів батьків передбачено диференціацію освітніх завдань (подано завдання підвищеної складності для дітей з високим рівнем розвитку) і поглиблене вивчення окремих програмових питань.

Головна мета програми: виявлення, збереження і розвиток творчого та особистісного потенціалу кожної дитини, формування її художньо-естетичної компетентності, сприяння подальшій успішній адаптації та творчій самореалізації в нових умовах шкільного та майбутнього дорослого життя.

На реалізацію мети розроблено низку пріоритетних завдань, які, з огляду на специфічність програми, поділені на дві групи – загальноосвітні та художньо-естетичні.

Завдання загальноосвітнього спрямування:

- надання дитині змоги повноцінно проживати власне буття у всіх специфічних видах діяльності (ігровій, руховій, образотворчій, музичній, мовленнєвій, пошуково-дослідницькій, пізнавальній тощо);
- формування цілісної картини світу, задоволення прагнення до пізнання різноманітних явищ і об’єктів найближчого та віддаленого оточення;

- розвиток розумових психічних процесів (уваги, пам'яті, уяви, сприймання, мислення, мовлення), психічних властивостей та пізнавальних здібностей (допитливості, раціональності, винахідливості та ін.), здатності до спостереження, дослідження, порівняння, аналізу і синтезу, класифікації тощо;

- виховання сенсорної культури (розрізнення кольорів, форм, розмірів, звуків, рухів та ін.);

- сприяння формуванню соціально-моральної та комунікативно-мовленнєвої компетентності через залучення до активного спілкування з однолітками і дорослими, розширення словникового запасу художніми виразами та простими мистецькими поняттями;

- розвиток базових якостей особистості (відповідальності, самостійності, наполегливості, креативності, лідерських та організаторських якостей та ін.);

- виховання впевненої та творчої особистості, готової фізично, духовно та інтелектуально до існування в нових умовах шкільного буття та реального дорослого життя.

Завдання художньо-естетичного спрямування:

- розвиток здатності помічати та емоційно сприймати прояви естетичного у природі, побуті, людських взаєминах, у собі і виявляти власне ставлення до цієї краси;

- формування уявлень про різні види мистецтва (літературне, образотворче, музичне, театральне, архітектурне, декоративно-ужиткове та ін.), їх характерні особливості, засоби виразності, специфічні матеріали та значення у житті людини;

- збагачення індивідуального художньо-естетичного досвіду дитини шляхом вправлення у використанні набутих знань, умінь, навичок у процесі відтворення або самостійного створення конкретних образів та вражень від побаченого, почутого, обстеженого або за уявою, фантазією;

- виховання ціннісного ставлення до творів видатних письменників, художників, скульпторів, народних майстрів українського та світового мистецтва;

- формування естетичного смаку і почуття гармонії, перших художньо-естетичних уподобань;

- розвиток креативних здібностей та оптимістичного світобачення, заохочення до отримання насолоди від самого процесу творення;

- виховання ставлення до творчої діяльності як засобу самовираження, самоусвідомлення, самоствердження особистості.

Структура програми

Пропонована парціальна програма, як уже зазначалося вище, ви-світлює художньо-естетичний напрям освітньої діяльності.

Матеріал в ній структуровано за:

трьома віковими періодами:

- ранній вік (від 2 до 3 років),
- молодший дошкільний вік (від 3 до 5 років),
- старший дошкільний вік (від 5 років).

сімома тематичними розділами:

- Захопливий світ літератури,
- Краса музики,
- Малятам про театр, цирк та кіно,
- Образотворче мистецтво та архітектура,
- Таємниці народних ремесел,
- Декоративно-ужиткове мистецтво та дизайн,
- Дивовижні відкриття та радість творчості.

До кожного тематичного розділу подаються освітні завдання та орієнтовні показники життєвої компетентності за відповідними віковими періодами. Крім того, кожен розділ складається ще з 8 тем (усього 56 тем). Орієнтовну тематику занять подано в додатку 1.

➤ Захопливий світ літератури

Цей розділ долучає малят до мистецтва літератури, ознайомлює їх з різноманітними жанрами фольклорних та авторських творів, їх характерними особливостями, виховує інтерес до краси художнього слова. Особливу увагу в ньому приділено вирішенню завдань соціально-морального розвитку. Діти на прикладі відомих та близьких за духом персонажів ознайомлюються з категоріями “добра” і “зла”, вчать робити власні висновки та ухвалювати важливі рішення. Не залишилося осторонь і питання творчого розвитку. Програмою передбачені завдання, спрямовані на активізацію уяви та фантазії малят, – вигадування початку або продовження казки, складання власного вірша, перевтілення у дійових персонажів тощо.

➤ Краса музики

Матеріали цього розділу допоможуть дітям збагнути чарівний світ музичних звуків. Основну увагу в ньому зацентровано на розвиток сприймання та розуміння музичних творів, на формування слухацьких, співочих та хореографічних умінь, на залучення дітей до власного музикування. Також програмою передбачено ознайомлення малят з яскравими зразками класичної та сучасної музики, історією

створення перших музичних інструментів та музичною спадщиною рідного народу.

➤ **Малятам про театр, цирк та кіно**

Змістове наповнення цього розділу спрямовано на ознайомлення дітей з різними видами театру (ляльковий, тіньовий, пальчиковий, драматичний, маріонетковий тощо) та виразними засобами створення яскравого театрального образу. Малятам цікаво буде дізнатися і про циркове мистецтво, його основні види (еквілібристика, дресирування тварин, клоунада, акробатика, жонглювання, фокуси). Також програмою передбачено формування у дітей уявлень про кіномистецтво та мультиплікацію. Подібні матеріали сприятимуть розвиткові акторських умінь та заохотять до активної участі у театралізованій діяльності.

➤ **Образотворче мистецтво та архітектура**

Робота за цим розділом спрямовується на виховання естетичних почуттів, формування уявлень про образотворче (графіка, живопис, скульптура) та архітектурне мистецтво, розвиток художніх умінь і творчих здібностей. Особливу увагу в програмі приділено розвиткові здатності до емоційного сприймання твору та формуванню вміння передавати свої враження у малюванні, аплікації, ліпленні, конструюванні. До того ж під час створення дитячих шедеврів пропонується використання різноманітного обладнання та матеріалів – фарб, крейди, олівців, глини, тіста, пластиліну, паперу, природного та покладового матеріалу тощо.

➤ **Таємниці народних ремесел**

У цьому розділі вміщено матеріал про різні види народних ремесел, їх особливості та історію виникнення. Зокрема, акцентується увага на традиційних українських ремеслах таких, як гончарство, килимарство, ткацтво, різьбярство. Крім того, змістове наповнення розділу передбачає ознайомлення малят з народними іграшками, їх різновидами, регіональними особливостями та основами кулінарного мистецтва. Безперечно, дітям буде цікаво поринути у віртуальну подорож часом і дізнатися про матеріали та обладнання, за допомогою яких людина виготовляла різноманітні вироби у стародавні часи.

➤ **Декоративно-ужиткове мистецтво та дизайн**

Матеріали цього розділу програми передбачають ознайомлення малят з різними видами декоративно-ужиткового мистецтва (вишивка, писанкарство, декоративний розпис) та його значенням у житті людини.

Особливу увагу приділено формуванню уявлень про різні орнаменти, що їх використовували українці та інші народи зі стародавніх часів, а також їх символічному значенню. У цьому розділі є ряд завдань, спрямованих на розвиток дизайнерських умінь. Адже діти у дошкільному віці дуже люблять прикрашати, оздоблювати різноманітні речі та вносити в інтер'єр щось яскраве.

➤ **Дивовижні відкриття та радість творчості**

Змістове наповнення цього розділу ознайомить дітей з багатьма винаходами людства та творами мистецтва, що залишили вагомий слід в історії. Представлені програмові завдання передбачають залучення дитини до активного пізнання світу, що посприє виявленню бажання творити й отриманню насолоди від самого процесу створення певного образу або композиції. Деякі завдання цього розділу спрямовані на виявлення творчих здібностей до певного виду діяльності та розкриття прихованих талантів у дітей.

Шляхи практичної реалізації програми

Пропоновану програму доцільно використовувати в педагогічному процесі центрів розвитку та груп короткотривалого перебування дітей, а також під час організації гурткової роботи в умовах дошкільного навчального закладу як додаткову, таку, що конкретизує, розширює зміст дошкільної освіти з окремого художньо-естетичного освітнього напрямку. При цьому кількість, періодичність і тривалість занять із творчого розвитку дітей визначають залежно від специфіки організації конкретної форми здобуття дошкільної освіти. Разом з тим матеріали програми можуть бути цікавими і для батьків, які не байдужі до виховання власних дітей, та студентів – майбутніх педагогів.

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Художньо-естетичний розвиток дітей на різних вікових етапах має свої особливості, які і визначають специфіку організації освітньої роботи з цього напрямку. Притаманні малютам певної вікової категорії важливі уявлення, уміння, навички, що стосуються різних видів творчої діяльності людини (музичної, театралізованої, образотворчої, художньо-мовленнєвої та ін.), проявляються у сформованості важливих складових художньо-естетичної компетентності:

- емоційно-чуттєвий компонент (позитивно-емоційне ставлення до навколишнього світу та творів мистецтва);
- пізнавальний компонент (уявлення про різні види мистецтва та їх особливості й засоби виразності);
- практичний компонент (оволодіння необхідними художніми, творчими вміннями, техніками виконання робіт);
- ціннісний компонент (наявність власних естетичних уподобань, оцінок та прояв художнього смаку);
- творчий компонент (прояв ініціативності, самостійності та креативності).

➤ Ранній вік (від 2 до 3 років)

Цей вік характеризується підвищеною емоційною чутливістю до сприймання всього, що оточує малюка. Все нове, що з'являється в полі зору 2-річної дитини, відразу викликає у неї інтерес та захоплення. За допомогою відчуттів вона отримує найпростіші уявлення про предмети та явища навколишнього світу. Саме тому в цьому віці особливого значення треба надавати розвитку сенсорної культури (ознайомленню з основними кольорами, формуванню вмінь з обстеження предметів, розвитку слухового, зорового сприймання).

Також варто пам'ятати, що твори мистецтва, чи то музична мелодія, колискова пісня, живописна картина, лялькова вистава, чи щось інше, дивують дітей, насамперед, своєю новизною. У цьому віці малюта ще не мають тривалої уваги, тому не варто долучати їх до тривалого споглядання краси. Нехай це краще будуть нетривалі, проте часті зустрічі зі світом мистецтва. Яскраві враження від такого ненав'язливого "спілкування" залишать слід у душі дитини на все подальше життя.

Уява 2-річної дитини також не стійка і не виразна. Вигадані образи дуже швидко змінюються. За відсутністю практичного досвіду дітям цього віку дуже складно відтворити їх у конкретній діяльності (образотворчій, художньо-мовленнєвій, музичній). Тому на цьому

віковому етапі малята зазвичай дуже схильні до наслідування дій дорослих. Повторюючи за ними, вони вчаться співати, танцювати, малювати, розповідати віршики. З першими вміннями з'являються і перші вподобання, які в майбутньому проявляються у схильностях до певних видів художньо-естетичної діяльності.

У ранньому віці говорити про прояви творчості ще зарано. Лише можна зазначити про притаманне дітям цього віку прагнення до самостійності, що пов'язано із психологічною кризою "Я сам". На наступних вікових етапах розвитку дитини воно трансформується у прагнення бути несхожим на інших, оригінальним, кращим, а отже, віднаходити власні неповторні способи створення образу.

З огляду на зазначене вище, основним завданням дорослих у роботі з дітьми раннього віку має бути створення умов для їх відвертого спілкування з красою навколишнього світу. 2-річні діти повинні мати змогу сприймати, милуватися творами мистецтва та одержувати насолоду від самого процесу споглядання, слухання. Щоденні спостереження, прогулянки у природі, прослуховування музичних творів, перегляд вистав, мультфільмів, розглядання творів образотворчого мистецтва – все це сприятиме ознайомленню дітей з розмаїттям та неповторністю навколишнього світу.

➤ **Молодший дошкільний вік (від 3 до 5 років)**

Світ мистецтва дуже цікавить дитину молодшого дошкільного віку, він водночас викликає позитивні емоції та заохочує до створення власних робіт. Саме у віці 3-4 років починає формуватися естетичне ставлення дитини до світу природи, культурних надбань людства, дорослих та однолітків, до самої себе.

На основі емоційної чутливості та сенсорних здібностей формується художнє мислення. Дитина починає співвідносити художні образи з реальним життям, робить перші узагальнення. Вона не просто бачить, чує, відчуває на дотик твори мистецтва, вона намагається зрозуміти їх зміст та основну мету.

Молодший дошкільник здатен цілісно сприймати твори мистецтва, виявляти емоційну зворушливість та власні уподобання, передавати один і той самий образ, використовуючи відомі засоби виразності (рух, жест, міміку, темп мовлення, художні епітети, колір, пляму, форму, лінію та ін.) та різні матеріали (пластилін, олівці, фарби, папір, природній матеріал тощо) у різних видах дитячої діяльності – образотворча, художньо-мовленнєва, музична, театралізована тощо.

У 3-4-річному віці діти вирізняються особливою допитливістю та спостережливістю. За допомогою простих дослідів вони ознайомлюються з

властивостями художніх матеріалів, експериментують зі способами створення образу.

Варто зазначити, що цей період є сензитивним для формування перших естетичних смаків, суджень та проявів індивідуальних художніх здібностей дошкільника, які є дуже важливими у подальшому шкільному та дорослому житті.

Характеризується молодший дошкільний вік і першими виявами елементів творчості. Дитина цього віку може проявляти бажання займатися творчою діяльністю у зручний для неї час, самостійно обирати матеріали, атрибути, костюми, способи зображення при створенні власних образів (кольорове забарвлення, композиційне розміщення елементів, знайому техніку виконання танцю та ін.).

Педагог при цьому має враховувати індивідуальні бажання та можливості своїх маленьких вихованців, створювати сприятливі умови для їх реалізації та поважати вибір і думку кожної дитини. З цією метою в освітньому процесі радимо широко застосовувати ігри на засвоєння певних уявлень та оволодіння художніми вміннями й навичками; вправління у різних способах та техніках створення образу; проблемні ситуації, розв'язання яких потребує пошуку нетрадиційних підходів та ін. Особливу увагу варто приділяти створенню умов для виникнення самостійної образотворчої, музичної, театралізованої, художньо-мовленнєвої діяльності дітей.

➤ **Старший дошкільний вік (від 5 років)**

5-6 років – це вік найбільш інтенсивного розвитку та збагачення різних видів творчої діяльності, яка вирізняється більшим ступенем усвідомленості, стійкості естетичних почуттів, уявлень, оцінок, переконань. На цьому етапі продовжується активне засвоєння дитиною сенсорного досвіду, вдосконалення вмінь з оволодіння різними засобами виразності та використання вже знайомих матеріалів у створенні власних робіт, а також подальше пізнання краси навколишнього оточення й формування естетичної “картини світу”.

Маючи певний досвід, 5-6-річна дитина повніше відображає предмети та явища навколишньої дійсності, активно виражає емоційне ставлення до них. Створені дітьми цього віку образи характеризуються наївністю та щирістю естетичних почуттів, яскравістю барв. У старшому дошкільному віці формуються найпростіші загальнені способи побудови образу: поєднання різних технік виконання роботи, навички просторового розміщення елементів, інтеграція різних видів мистецтв тощо. При цьому безпосередньому процесу створення робіт передедує етап задуму. Дитина спочатку уявляє, обдумує спосіб виконання, а потім уже творить.

У віці 5-6 років дитина вже володіє певними уявленнями і способами дій, які сприяють формуванню її практичної вмілості, художньої сприйнятливості, естетичного ставлення до навколишньої дійсності, розвитку креативних здібностей.

Розвиток творчості є однією з провідних характеристик активності старшого дошкільника, яка є складним особистісним утворенням, в основі якого лежать естетично-емоційне сприймання, художні вміння, навички, уявлення, здібності загального та специфічного характеру, тощо. Креативні здібності 5-6-річної дитини відображаються у здатності до відтворення своїх почуттів, думок, переконань, настроїв; у відкритті нових способів реалізації поставлених завдань та власних задумів; в експериментуванні із застосуванням різних технік та матеріалів. Завдяки цьому вона втілює в життя свої фантазії, задовольняє власні потреби та інтереси, накопичує інформацію про навколишній світ і стверджує свою індивідуальність.

Як бачимо, світ мистецтва відкриває для дитини раннього і дошкільного віку неосяжні можливості для прояву власного "Я", чим допомагає усвідомити себе неповторною особистістю з індивідуальними естетичними смаками та вподобаннями.

РАННІЙ ВІК (ВІД 2 ДО 3 РОКІВ)

ЗАХОПЛИВИЙ СВІТ ЛІТЕРАТУРИ

➤ **Освітні завдання:**

- формування емоційної сприйнятливості та розуміння літературних творів, стимулювання інтересу до них;
- ознайомлення з малими поетичними формами фольклору (потішки, забавлянки, пісеньки, примовлянки), казками та авторськими художніми творами, які за тематикою близькі дітям цього віку;
- заохочення до промовляння поетичних рядків, відповідей на прості запитання за змістом творів, повторення зачинів, кінцівок, влучних висловів, звуконаслідувань тощо;
- залучення до розглядання ілюстрацій у книжках, вправлення у впізнаванні персонажів та пригадуванні основних подій;
- ознайомлення з дитячою періодикою для наймолодших;
- створення умов для самостійного розглядання книжок-розкладанок, книжок-іграшок, аудіо-книжок, декламування, обігрування змісту віршів та казок за власним бажанням;
- розвиток уваги, спостережливості, пам'яті, прагнення до пізнання нового та невідомого;
- виховання інтересу та поваги до літературної спадщини рідного народу.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє інтерес до літературних творів найдоступніших для розуміння жанрів, слухає їх із задоволенням, за потреби звертається до дорослого із проханням почитати;
- відрізняє малі фольклорні форми (потішки, забавлянки, пісеньки) від казок і авторських віршів та коротеньких оповідань;
- впізнає та емоційно реагує на знайомі твори, може виразно продекламувати напам'ять 2-3 потішки або улюблені вірші;
- розуміє сюжет народних казок, коротеньких оповідань, відповідає на запитання за їх змістом, визначає головних персонажів, з допомогою дорослого може розіграти уривки з улюблених творів;
- полюбляє розглядати ілюстрації в книжках, впізнає на них персонажів, розповідає простими реченнями про події, висловлює власну думку з приводу побаченого, намагається вигадати власний початок або кінцівку до знайомого твору;
- розуміє, що казки, вірші, оповідання створені людьми, виявляє повагу до мудрості рідного народу.

КРАСА МУЗИКИ

➤ Освітні завдання:

- формування позитивного ставлення та інтересу до музичної діяльності;
- залучення до сприймання не тільки простих за звучанням класичних та сучасних музичних творів, а й музики природи і навколишнього світу;
- розвиток здатності до уважного слухання музичного твору, розуміння його загального настрою й образного змісту, розрізнення особливостей звучання мелодії (темп – швидко, повільно; сила – гучно, тихо; висота – тоненько високо, грубо низько тощо);
- формування уявлень про пісенний (співи під музику) та танцювальний (виконання рухів під музику) музичні жанри, вправлення у їх розрізненні;
- ознайомлення з найпоширенішими музичними інструментами (барабаном, трубою, фортепіано) та особливостями їх звучання;
- заохочення до підспівування та співів, виконання простих музичних вправ та танцювальних рухів, гри на дитячих музичних інструментах, участі у музичних дидактичних іграх та міні-концертах, святкових ранках;
- розвиток слуху та музичних здібностей;
- виховання емоційної чутливості та перших музичних уподобань.

➤ Показники життєвої компетентності:

- виявляє інтерес до музики, виокремлює музичні звуки у природі, навколишньому світі, із задоволенням слухає твори музичного мистецтва та спостерігає за їх виконанням;
- під час сприймання музичного твору з допомогою дорослого може визначити загальний настрій і зміст мелодії, її темп та силу звучання;
- має уявлення, що музика створюється за допомогою музичних інструментів, знає 2-3 найпоширеніших з них;
- ознайомена з різними видами музичної діяльності, розрізняє їх (слухання, співи, танцювальні рухи, музикування на дитячих інструментах);
- впізнає знайомі твори за звучанням, може виконувати коротенькі пісні, правильно передаючи ритм та інтонацію мелодії; прості танцювальні рухи, узгоджуючи їх з музичним супроводом;
- охоче бере участь у музичних іграх та святкових виставах;
- виявляє перші спроби до музичної імпровізації;

- улюблені твори сприймає з особливим почуттям, проявляє перші музичні уподобання.

МАЛЯТАМ ПРО ТЕАТР, ЦИРК ТА КІНО

➤ Освітні завдання:

- виховання зацікавлення до театральних дійств, заохочення до вияву позитивних емоцій та власних ставлень до побаченого;
- ознайомлення з різними доступними для розуміння видами театру (ляльковий, тіньовий, настільний, дитячий драматичний) та основними засобами створення образу в них;
- залучення до інсценування або розігрування знайомих творів (віршиків, казок) з використанням атрибутики та костюмів;
- формування найпростіших акторських умінь (імітація рухів та дій персонажів, передача особливостей образу за допомогою звуконаслідування, жестів, інтонацій);
- ознайомлення з цирковим мистецтвом та його найпоширенішими видами (дресирування тварин, фокуси, клоунада);
- формування уявлень про мультфільми, їх різноманітність та тематику;
- розвиток емоційно-художньої виразності мовлення;
- виховання впевненості у своїх силах та творчого ставлення до простих життєвих явищ.

➤ Показники життєвої компетентності:

- виявляє інтерес до театралізованої діяльності, охоче переглядає вистави, спостерігає за перебігом подій та грою акторів, емоційно проявляє свої почуття з приводу почутого та побаченого;
- має загальні уявлення про найпоширеніші види театру (ляльковий, тіньовий, настільний, дитячий драматичний), розрізняє їх за різними способами передачі образу (іграшки, фігурки, живі актори);
- за допомогою дорослого бере участь у розігруванні або інсценуванні знайомих за змістом творів (потішок, віршиків, казок), намагається відтворити найхарактерніші риси свого персонажа, використовуючи жести, рухи, інтонацію, звуконаслідування, силу голосу тощо;
- зацікавлено ставиться до циркового мистецтва, захоплюється вміннями циркових артистів;
- полюбляє переглядати мультфільми простої дитячої тематики (про своїх однолітків, іграшки, домашніх улюбленців-тварин);
- намагається відрізнити уявне (театральна вистава, мультфільм) від реального життя, виявляє прагнення до самостійності.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ТА АРХІТЕКТУРА

➤ Освітні завдання:

- формування естетичного ставлення до навколишнього світу і творів образотворчого мистецтва та архітектури;
- ознайомлення з різними видами образотворчої діяльності та їх характерними засобами виразності (ліплення – пластичність матеріалу, набуття будь-якої форми; малювання – колір, пляма, форма; аплікація – чергування кольорів, співвіднесення форм, розміщення на папері тощо), розвиток умінь з конструювання;
- ознайомлення з художніми матеріалами (фарбами, крейдою, олівцями, глиною, кольоровим тістом, папером, різними видами конструкторів, природним та покидьковим матеріалом) та формування елементарних технічних навичок роботи з ними (*у малюванні* – початкові вміння створювати образ за допомогою ліній, крапок, мазків, плям; *у ліпленні* – ознайомлення зі специфічними прийомами: скачування, розкачування, витягування, прищипування, приєднання двох частин; *в аплікації* – ознайомлення з технікою обривання паперу тощо);
- заохочення до використання нетрадиційних технік малювання, аплікації з викладання готових форм різної фактури, інтеграції різних видів образотворчої діяльності;
- розвиток сенсорної культури, емоційної чутливості, уяви та фантазії;
- виховання ціннісного ставлення до власних робіт та робіт інших, формування перших естетичних смаків.

➤ Показники життєвої компетентності:

- виявляє подив, радість і захоплення від споглядання краси навколишнього світу та творів образотворчого й архітектурного мистецтва;
- охоче займається різними видами образотворчої діяльності (ліпленням, малюванням, аплікацією) та конструюванням, розрізняє їх;
- орієнтується в основних властивостях художніх матеріалів, має початкові вміння щодо їх застосування;
- під час створення образу любить використовувати нетрадиційні техніки (малювання пальчиком, долонькою, друкування) та інтегрувати різні види образотворчої діяльності (малювання з наліплюванням окремих елементів, ліплення з тіста з подальшим розфарбовуванням та ін.);
- виявляє емоційно-ціннісне ставлення до результатів власної діяльності, поважає працю інших;
- виявляє перші естетичні уподобання та інтереси.

ТАЄМНИЦІ НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ

➤ Освітні завдання:

- формування інтересу до пізнання предметного світу, створеного людськими руками, ознайомлення з найпоширенішими видами народних ремесел – виготовлення посуду (гончарство) і різних видів тканин (ткацтво, килимарство), створення одягу (кравецьке ремесло) та іграшок;

- ознайомлення з найяскравішими зразками народної кераміки (трипільської, опішнянської, косівської), матеріалами її виготовлення та способами оздоблення;

- формування початкових уявлень про ткацтво, вправління у створенні найпростіших килимів зі смужок паперу, тканини різної фактури, ниток тощо;

- ознайомлення зі значенням одягу в житті людини;

- ознайомлення з народними іграшками (свищики, коники, забавлянки, гойдалки), різними матеріалами їх виготовлення (дерево, глина, сир, солома, тканина), заохочення до їх використання в ігровій діяльності;

- розвиток допитливості, інтересу до процесу створення звичних побутових речей;

- виховання поваги до праці народних майстрів та їхніх виробів.

➤ Показники життєвої компетентності:

- зацікавлено ставиться до різних предметів найближчого оточення, розуміє, що вони створені руками людини, прагне дізнатися про спосіб їх виготовлення;

- має початкові уявлення про гончарне мистецтво, із захопленням розглядає твори народної кераміки, дивується розмаїттю кольорів і форм;

- знає про існування ткацького ремесла як способу створення тканини, цікавиться процесом виготовлення одягу;

- у власній діяльності намагається створювати прості ткацькі вироби (викладання аплікації з готових форм, плетіння кольорових ниток тощо);

- має елементарні уявлення про різноманітність народних іграшок, матеріали їх виготовлення, із задоволенням використовує їх в іграх;

- виявляє ціннісне ставлення до предметів і речей, створених руками народних майстрів.

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН

➤ Освітні завдання:

- прищеплення інтересу до творів декоративно-ужиткового мистецтва, ознайомлення з яскравими зразками вишивки, писанкарства, народного декоративного розпису;
- формування початкових уявлень про розмаїття форм, широку гаму колірних поєднань, ритмічні повтори, що використовуються в орнаментах з давніх часів;
- залучення до створення простих декоративних візерунків на готових формах у малюванні, аплікації, ліпленні;
- заохочення до прикрашання власного одягу, кімнати, конкретного предмета елементами вже готового або власноруч створеного декору;
- розвиток почуття кольору, вправлення у визначенні вдалої кольорової гами, співвіднесенні за розміром, місцем розташування, формування перших естетичних смаків та уподобань;
- виховання поваги до культурної спадщини рідного народу.

➤ Показники життєвої компетентності:

- із захопленням ставиться до творів декоративно-ужиткового мистецтва, виявляє інтерес до різноманітності їх орнаментів та багатства кольорової гами;
- має початкові уявлення про вишивку, писанкарство, декоративний розпис, відрізняє їх від інших художніх творів;
- у малюванні, ліпленні, аплікації із викладання готових форм намагається створювати візерунки за мотивами різних видів декоративно-ужиткового мистецтва та за власною уявою;
- охоче прикрашає одяг, кімнату, окремі предмети елементами декору, керуючись при цьому власними бажаннями та уподобаннями;
- з допомогою дорослого визначає вдале поєднання кольорів, розташування предметів у просторі, співвіднесення їх за розміром, проявляє перші естетичні смаки;
- має уявлення, що твори декоративно-ужиткового мистецтва створені народом, виявляє повагу до цієї нелегкої, проте дуже гарної справи.

ДИВОВИЖНІ ВІДКРИТТЯ ТА РАДІСТЬ ТВОРЧОСТІ

➤ Освітні завдання:

- заохочення до активного пізнання предметів і явищ навколишнього світу через дослідження їх основних властивостей; розвиток

сенсорної культури; залучення до спостережень, обстежень, пригадування, узагальнення, розмірковування;

- ознайомлення з основними приладами, знаряддями, що їх винайшла людина та використовує у своєму житті;
- вправлення у розмежуванні знайомого та незнайомого, однакового та відмінного, безпечного та небезпечного, формування обережного ставлення до невідомого;
- підтримання прагнення до винайдення нових способів використання вже знайомих предметів;
- залучення до ігор-фантазій, імпровізацій та різних видів творчої діяльності;
- сприяння вияву позитивних емоцій від самостійних відкриттів;
- розвиток спостережливості, допитливості, стимулювання потреби в отриманні нових вражень від пізнання природного, предметного та соціального довкілля;
- виховання ціннісного ставлення до всього, що створено людськими руками та людським розумом.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє інтерес до пізнання предметів навколишнього світу, досліджує їх, виділяє основні властивості (форму, розмір, подібність, відмінність) та складники;
- орієнтується в елементарних приладах, знаряддях, намагається використовувати їх за призначенням, координує власні дії;
- на основі вже знайомих способів маніпулювання з предметами винаходить нові, зручні для себе, способи дій та радіє своїм відкриттям;
- охоче бере участь в іграх-експериментуваннях, дізнається про нові характеристики вже знайомих предметів;
- фантазує, імпровізує, відтворює прості вигадані образи у власній творчій діяльності;
- виявляє бажання діяти самостійно, збагачує свій життєвий досвід шляхом спроб та помилок, з допомогою дорослого прогнозує очікувані результати;
- розуміє, що весь предметний світ створено людиною, її розумом та вміннями.

МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК (ВІД 3 ДО 5 РОКІВ)

ЗАХОПЛИВИЙ СВІТ ЛІТЕРАТУРИ

➤ Освітні завдання:

- збагачення художньо-літературного досвіду дитини народними й авторськими творами різної тематики та форми;
- розвиток здатності до емоційного сприймання літературних творів, формування вмінь із визначення у текстах основних засобів виразності (художніх висловів, рим, повторів, порівнянь), розуміння теми, мети, основного змісту, сюжету тощо;
- формування уявлень про особливості таких літературних жанрів: малі фольклорні форми (загадки, лічилки, прислів'я, пісеньки), вірш (римується, звучить складно), казка (історія про нереальні, чарівні події), оповідання (розповідь про реальні події), твори гумористичного змісту (анекдоти, вірші-жарти);
- ознайомлення з літературними творчими професіями (поет, прозаїк), вправлення у запам'ятовуванні назв улюблених творів та їхніх авторів, розвиток перших літературних уподобань;
- заохочення до відповідей на запитання та висловлювання власних думок за змістом прочитаних творів, переказування уривків прозових творів, розучування напам'ять віршів, розповідання знайомих казок з елементами обігрування, мовленнєвих ігор та відгадування загадок, створення малюнків із зображенням улюблених персонажів тощо;
- ознайомлення з різноманітністю книжкового світу, заохочення до розглядання ілюстрацій та спільного з дорослим читання дитячих книг і журналів, виховання бережного ставлення до них;
- збагачення різних видів дитячої діяльності (ігрової, мовленнєвої, образотворчої, театралізованої та ін.) фрагментами сюжетів із знайомих літературних творів;
- сприяння розвитку самостійної художньо-мовленнєвої діяльності, підтримання дитячої словотворчості;
- виховання поваги до літературної спадщини людства як до невичерпного джерела мудрості.

➤ Показники життєвої компетентності:

- виявляє інтерес до народних та авторських літературних творів різних жанрів, знає назви улюблених творів та їхніх авторів, має власні літературні уподобання;

- має уявлення про малі форми фольклору, доречно вживає їх у своєму мовленні;
- ознайомена з поетичними творами, їх особливою чутливістю, мелодійністю, римованістю, може виразно продекламувати напам'ять декілька улюблених віршів;
- розрізняє казки та оповідання, може визначити їх тему, основний зміст, головних персонажів та послідовність подій, відповідає на запитання за змістом творів, переказує уривки, вигадує власний початок або продовження, аналізує вчинки персонажів, робить висновки;
- з почуттям гумору ставиться до творів із жартівливим змістом;
- має уявлення про творчу працю поетів та прозаїків, знає авторів та назви найулюбленіших творів;
- з інтересом ставиться до книжок та дитячих журналів, звертається до дорослого з проханням почитати, любить розглядати ілюстрації, розповідає за ними про основний сюжет твору, впізнає зображення знайомих персонажів;
- ставиться до книжок як до скарбниці знань, дотримує правил бережного поводження з ними;
- виявляє схильність до художньо-мовленнєвої творчості, з допомогою дорослого вигадує власні казки, складає коротенькі загадки, віршики, ігрові діалоги, бере участь в інсценівках за змістом знайомих творів.

КРАСА МУЗИКИ

➤ Освітні завдання:

- збагачення музичних емоційно-естетичних вражень, залучення до слухання творів класичного та сучасного музичного мистецтва, а також до сприймання музики природи і навколишнього світу;
- розвиток здатності до уважного слухання музичного твору, розуміння його настрою й образного змісту, визначення особливостей звучання мелодії, диференціації різних інструментів і голосів, висловлювання власних думок з приводу почутого;
- формування уявлень про різноманітність пісенного жанру, його характерні особливості та різновиди залежно від характеру, темпу, сили, тематичної спрямованості мелодії та засобів музичної виразності;
- залучення до емоційного виконання сольних і хорових творів, формування основних співочих умінь;
- формування уявлень про танцювальний жанр, його характерні засоби виразності та особливості;

- розвиток музичної виразності рухів через передачу в танці загального настрою, темпу, динаміки, форми та змісту музичного твору;

- розвиток відчуття ритму та координації рухів усього тіла, формування вміння використовувати в танці специфічні рухи, жести, міміку для відтворення образів;

- формування вміння танцювати хороводні, парні танці, виконувати рольові дії в музичних інсценівках, вправлення у природній пластичності, добір вільних власних танцювальних рухів до заданої мелодії;

- ознайомлення з найпоширенішими справжніми (скрипка, фортепіано, труба, барабан, гітара та ін.) та дитячими (брязкальце, трикутник, металофон, бубен, дудка, молоточок, дзвіночок) музичними інструментами, особливостями їх зовнішнього вигляду та музичного звучання;

- заохочення до виконання найпростіших композицій на дитячих музичних інструментах;

- залучення до участі у міні-концертах, дитячих ранках, різноманітних музичних іграх;

- виховання поваги до праці людей творчих музичних професій (співак, композитор, танцівник, музикант);

- розвиток індивідуальних музичних здібностей та власних естетичних уподобань.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- емоційно сприймає твори класичного і сучасного музичного мистецтва, вирізняє, чує звуки музики у природі і навколишньому світі;

- під час сприймання музичного твору уважно слухає та розуміє його красу і неповторність, визначає основний зміст, темп (швидкий, повільний, помірний), характер звучання мелодії (урочистий, веселий, сумний, невпевнений), інструменти або голоси, виявляє власне ставлення до почутого;

- має уявлення про різні особливості пісенного та танцювального жанрів музичного мистецтва, знає їх характерні особливості;

- охоче співає соло або хором, передаючи інтонацією, зміною сили та тембру голосу основний характер пісні;

- із задоволенням виконує хороводи, парні танці, пісенно-танцювальні інсценівки та композиції на основі фольклорного та авторського матеріалу;

- використовує в танці виразні рухи, жести, міміку для відтворення образів, добирає власні танцювальні рухи відповідно до почутої

мелодії; намагається контролювати координацію рухів власного тіла, підтримувати правильну поставу, рухатися відповідно до мелодії;

- має уявлення про популярні музичні інструменти, особливості їх зовнішнього вигляду та звучання;
- володіє елементарними вміннями з гри на дитячих музичних інструментах, відтворює прості мелодії;
- за власним бажанням імпровізує у повсякденні та отримує задоволення від музичної діяльності;
- охоче бере участь у музичних іграх та святкових виставах;
- виявляє перші музичні уподобання, впізнає улюблені музичні твори за звучанням;
- виявляє інтерес до праці людей творчих музичних професій.

МАЛЯТАМ ПРО ТЕАТР, ЦИРК ТА КІНО

➤ Освітні завдання:

- розвиток емоційно-естетичного ставлення до театрального мистецтва, ознайомлення з його роллю у житті людини, виховання інтересу до перегляду театральних вистав, заохочення до висловлювання власних думок з приводу побаченого;
- формування уявлень про різні види театру (пальчиковий, настільний, драматичний, театр іграшок, ляльковий театр, тіньовий театр тощо), їх характерні особливості, призначення;
- ознайомлення з творчими театральними професіями (актор, режисер), виховання поваги до їхньої праці;
- розвиток елементарних акторських умінь із перевтілення в конкретний образ шляхом відтворення відповідної міміки, інтонації, рухів, жестів сценічних героїв;
- залучення до участі в інсценівках, іграх-драматизаціях, міні-виставах за змістом знайомих творів з використанням специфічної атрибутики та костюмів;
- виховання зацікавленого та відповідального ставлення до процесу підготовки, оцінювання театралізованої діяльності та безпосереднього виконання своєї ролі;
- виховання впевненості у своїх силах, стимулювання прагнення до самореалізації та самоствердження;
- ознайомлення з цирковим мистецтвом, його особливостями та основними напрямками (акробатика, клоунада, жонглювання, дресирування тварин, фокуси тощо);
- виховання поваги до людей циркових професій та їхніх надзвичайних можливостей;

- формування початкових уявлень про кіномистецтво та мультиплікацію як окремих його напрямів;
- вправлення у визначенні тематики, сюжету та головних героїв мультфільму, залучення до порівняння анімаційного та книжкового способів відтворення змісту літературного твору;
- формування художнього смаку та естетичних уподобань.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- має уявлення про театральне мистецтво, виявляє інтерес до нього, охоче відвідує театральні вистави, при цьому насолоджується особливою театральною обстановкою, виразною грою акторів, емоційно проявляє свої почуття, співпереживає, за потреби прагне допомогти героям тощо;
- ознайомлена з найпопулярнішими серед дитячої аудиторії видами театру (ляльковий, пальчиковий, тіньовий, настільний, дитячий драматичний), розрізняє їх за різними способами передачі образу (іграшки, фігурки, живі актори);
 - зацікавлено ставиться до театральних професій (актор, режисер), поважає їхню творчу працю;
 - із задоволенням бере участь в інсценівках, іграх-драматизаціях та міні-виставах, намагається перевтілитися в конкретний образ шляхом перевдягання у костюм та відтворення відповідної міміки, інтонації, рухів, жестів, що притаманні обраному персонажеві;
 - відповідально ставиться до процесу підготовки до вистави (створення декорацій, розучування ролі разом з дорослим);
 - намагається дати оцінку власній та чужій театралізованій діяльності;
- виявляє бажання до самостійного розігрування уривків зі знайомих літературних творів (віршів, казок), прагне показати свої акторські вміння;
 - має уявлення про циркове мистецтво, виокремлює його напрями, захоплюється дивовижними вміннями циркових артистів,
 - охоче переглядає мультфільми простої дитячої тематики, впізнає в них знайомі літературні твори;
 - відрізняє уявні події (театральна вистава, мультфільм) від подій реального життя;
 - має власні уподобання (улюблені мультфільми, циркові номери, театральні вистави), виявляє прагнення до самостійності та самоствердження.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ТА АРХІТЕКТУРА

➤ Освітні завдання:

- розвиток естетично-емоційної чутливості, здатності захоплюватися, дивуватися, радіти розмаїттю барв, образів у навколишньому світі або створеній власноруч красі;
- виховання інтересу до світових та українських творів образотворчого й архітектурного мистецтва, формування вміння правильно сприймати та розуміти їх;
- ознайомлення з різними видами образотворчого (графіка, живопис, скульптура) та архітектурного мистецтва, формування уявлень про їх характерні риси та засоби виразності;
- виховання інтересу до праці людей творчих професій (художник, скульптор);
- підтримання інтересу до різних художніх матеріалів, ознайомлення з їх властивостями, можливостями через пошуково-дослідницьку діяльність, формування уявлень про правила використання спеціального обладнання;
- розвиток уміння передавати один і той самий образ, використовуючи відомі засоби виразності (колір, пляму, форму, лінію та ін.) та різні матеріали (пластилін, олівці, фарби, папір, природний матеріал тощо) у різних видах образотворчої діяльності (малюванні, ліпленні, аплікації);
- збагачення тематики дитячої творчості від поодиноких образів до нескладних сюжетів, композицій; заохочення до малювання з натури, за уявою, по пам'яті;
- удосконалення технічних умінь створювати образ *в малюванні* за допомогою ліній, крапок, мазків, плям, широкої гами кольорів, композицій, передаючи будову, форму, величину, пропорції, характерні особливості, настрій;
- створення умов для оволодіння різними способами *ліплення* (конструктивним, пластичним) для відтворення форми предметів та образів навколишнього світу; вдосконалення технічних умінь, (скачування, розкачування, розплескування, заципування, витягування, приєднання прикладанням або притисканням);
- збагачення кольорової гами *в аплікації*, формування початкових умінь із вирізування форм та окремих предметів, вправління у викладанні та наклеюванні різних візерунків, відтворенні нескладних сюжетів і композицій;
- стимулювання інтересу до *конструювання* з різних матеріалів (з паперу, різних видів конструктора, природного і покидькового матеріалу);

- залучення дітей до виготовлення колективних робіт та створення нових образів через гармонійне поєднання різних матеріалів (кож, пластика з природним матеріалом) або технік;
- розвиток творчих здібностей та художнього смаку.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє емоційно-естетичне ставлення до навколишнього світу, захоплюється красою творів мистецтва, радіє власним успіхам в образотворчій діяльності;
- має елементарні уявлення про види образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура), їх характерні риси та засоби виразності;
- ознайомлена з особливостями мистецтва архітектури, вирізняє його з-поміж інших;
- якщо є змога, із задоволенням відвідує музеї та виставки, виявляє перші естетичні уподобання, розуміє, що картини, скульптури створюють люди певних професій (художник, скульптор);
- ознайомлена з основними властивостями художніх матеріалів, експериментує з його добром, намагається правильно використовувати спеціальне обладнання (пензлі, олівці, клей, лекала тощо);
- відтворює один і той самий образ у різних видах образотворчої діяльності (малюванні, ліпленні, аплікації), гармонійно поєднує різні способи та техніки виконання робіт;
- володіє елементарними художніми та технічними вміннями з малювання, використовує при цьому відомі засоби виразності, передає колір, будову, форму, величину, пропорції, характерні особливості, настрої задуманого предмета, сюжету або композиції;
- створює предметні, сюжетні роботи з натури, за уявою, за зразком, за змістом літературного твору;
- володіє набором найпростіших технічних умінь з ліплення, створює образи навколишньої дійсності, передаючи завдяки пластичності матеріалу форму, розмір, будову, рухи, міміку;
- має елементарні вміння щодо використання ножиць, виконує прості вирізування, створює предметні, сюжетні, декоративні аплікації;
- самостійно та колективно створює конструкції різні за розміром і призначенням (будівлі, меблі, транспорт та ін.), виявляє конструктивні та організаторські здібності;
- із задоволенням створює роботи з нестандартних матеріалів (камінці, крупа, пісок, вата тощо), любить імпровізувати;
- виявляє ціннісне ставлення до творів мистецтва та до робіт, створених власними руками.

ТАЄМНИЦІ НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ

➤ Освітні завдання:

- виховання пізнавального інтересу до предметів навколишнього світу та способу їх виготовлення людиною;
- ознайомлення з особливостями найпоширеніших народних ремесел – гончарства, ткацтва, килимарства, кравецького та різьбярського ремесел, мистецтва створення народних іграшок;
- формування уявлень про способи створення виробів української народної кераміки (трипільської, опішнянської, косівської), ознайомлення з характерними формами (куманці, барильця, тарелі, чаші, глечики, горщики та ін.) та їх специфічним кольоровим забарвленням;
- ознайомлення із ткацьким ремеслом як способом створення тканини та килимів, формування уявлень про сировинні матеріали (бавовну, вовну, шовк) та спеціальне обладнання;
- формування уявлень про працю кравця, її важливість у житті людини, ознайомлення з історією створення одягу;
- ознайомлення із виробами народних майстрів – різьбярів, формування уявлень про способи обробки деревини та символічність створених образів;
- ознайомлення з українськими народними іграшками, їх історією виникнення, різноманітними видами (свищики, коники, баранці, головоломки, гойдалки та ін.), матеріалами виготовлення (дерево, глина, сир, солома, тканина), основним призначенням, заохочення до створення народних іграшок власними руками та їх використання у сучасних іграх;
- формування уявлень про кулінарне мистецтво як уміння готувати смачні страви, ознайомлення з традиційною українською кухнею та її найвідомішими стравами (борщ, вареники, сало);
- розвиток пізнавальних здібностей (допитливості, спостережливості, винахідливості);
- виховання поваги до праці народних майстрів та ціннісного ставлення до всього, що створено людськими руками.

➤ Показники життєвої компетентності:

- зацікавлено ставиться до різних предметів найближчого оточення, розуміє, що вони створені руками людини, прагне дізнатися про способи їх виготовлення;
- має початкові уявлення про способи створення, кольорове забарвлення та специфічні форми виробів української народної кераміки;

- знає про існування ткацького ремесла як способу створення тканини та килимів, цікавиться історією та самим процесом виготовлення одягу;
- ознайомена з різьбярством як специфічним ремеслом виготовлення і оздоблення різноманітних виробів із дерева (меблі, посуд, предмети побуту);
- має елементарні уявлення про різноманітність народних іграшок, матеріали їх виготовлення, із задоволенням створює та використовує їх в іграх;
- знає традиційні страви української національної кухні, зацікавлено ставиться до мистецтва приготування смачної їжі, має власні гастрономічні уподобання;
- виявляє емоційно-ціннісне ставлення до предметів і речей, створених руками людей, визнає винятковість та неповторність виробів народних майстрів.

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН

➤ Освітні завдання:

- виховання інтересу до декоративно-ужиткового мистецтва, формування уявлень про його види (вишивка, писанкарство, народний декоративний розпис) та специфічні особливості;
- ознайомлення з багатством українських національних орнаментів (рослинний, геометричний, анімалістичний), їх символічним значенням, розмаїттям кольорних поєднань, ритмічних повторів, традиційних форм;
- залучення до створення декоративних візерунків та композицій з уже знайомих елементів у малюванні, аплікації, ліпленні, вправлення у відтворенні характерних особливостей основних видів декоративно-ужиткового мистецтва за допомогою різних матеріалів;
- формування елементарних уявлень про дизайн одягу і приміщення;
- заохочення до прикрашання предметів одягу, окремих кімнат, побутових речей елементами вже готового або власноруч створеного декору;
- розвиток конструктивних та дизайнерських здібностей, здатності до доцільного просторового розміщення різних предметів (співвіднесення за розміром, кольором, формою);
- виховання інтересу до творчих професій (модельєр, дизайнер);
- формування емоційно-ціннісного ставлення до культурної спадщини рідного народу, що передається із покоління в покоління.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє емоційно-естетичне ставлення до виробів декоративно-ужиткового мистецтва, захоплюється їх красою і неповторністю;
- ознайомена з основними особливостями та призначенням вишивки, писанкарства, декоративного розпису, має початкові уявлення про традиційну символіку українських орнаментів та розмаїття кольорової гами;
- із задоволенням створює декоративні візерунки у малюванні, аплікації, ліпленні, використовує при цьому поєднання знайомих елементів, кольорів, форм;
- має елементарне уявлення про дизайн одягу та приміщення, його основне призначення у житті людини;
- створює прикраси та елементи декору власноруч, охоче оздоблює ними одяг, костюми для театралізацій, атрибути для ігор, бере активну участь у прикрашанні приміщення до свята тощо;
- виявляє власні естетичні уподобання у доборі кольорової гами, розміщенні меблів або предметів побуту, зважає на думку інших;
- має початкові уявлення про особливості творчих професій (дизайнер, модельєр);
- поважає працю народних майстрів, ціннісно ставиться до творів декоративно-ужиткового мистецтва;
- цікавиться історією і традиціями рідного народу.

ДИВОВИЖНІ ВІДКРИТТЯ ТА РАДІСТЬ ТВОРЧОСТІ

➤ **Освітні завдання:**

- урізноманітнення та збагачення практичного досвіду, активізація потреби в отриманні нових вражень від пізнання природного, предметного, соціального довкілля та власного “Я”;
- ознайомлення з найпростішими відкриттями в історії людства, що змінили життя (прилади, винаходи, що їх використовують і нині), формування елементарних уявлень про їх властивості та специфічні особливості;
- залучення до відвідування музеїв, проведення спостережень у довкіллі, обстежень і розглядань предметів, простих експериментувань, заохочення до висловлювання власних думок;
- виховання інтересу до самого процесу дослідження, розвиток уміння робити припущення, добирати способи виконання, доводити справу до кінця, робити висновки, оцінювати результат тощо;
- сприяння вияву елементів творчості у різних видах дитячої діяльності (образотворчої, музичної, художньо-мовленнєвої, рухової тощо);

- підтримання прагнення до імпровізації, прийняття самостійних рішень та пошуку власних нестандартних способів використання вже знайомих предметів;
- розвиток асоціативного мислення, логічних операцій (класифікація, узагальнення, серіація) та пізнавальних здібностей (допитливість, спостережливість, винахідливість);
- виховання емоційно-ціннісного ставлення до явищ та об'єктів природи, предметів рукотворного світу, творів мистецтва, формування уявлень про їх винятковість та неповторність.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє інтерес до пізнання явищ та об'єктів природи, предметів навколишнього світу, досліджує їх, виокремлює основні властивості (форму, колір, розмір, подібність, відмінність) та складники, аналізує, класифікує, порівнює, узагальнює отриману інформацію;
- має уявлення про найвизначніші винаходи, що полегшують життя людини (машини – помічники людини, електрика, побутові прилади тощо), знає їх призначення;
- із задоволенням займається пошуково-дослідницькою діяльністю, висуває припущення, самостійно приймає рішення, намагається прогнозувати результат, віднаходить нові зручні для себе способи дій, дізнається про нові характеристики вже знайомих предметів, матеріалів та щиро радіє своїм відкриттям;
- охоче фантазує, імпровізує, займається словотворенням, відтворює прості уявні образи у різних видах творчої діяльності (конструктивній, образотворчій, театралізованій та ін.), намагається при цьому зробити їх оригінальними, не схожими на інші;
- виявляє елементи раціоналізаторства, винахідливості, самодіяльності, творчого ставлення у найпростіших життєвих ситуаціях;
- розуміє неповторність та унікальність об'єктів і явищ навколишнього світу, а також людей і себе самої.

СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК (ВІД 5 РОКІВ)

ЗАХОПЛИВИЙ СВІТ ЛІТЕРАТУРИ

➤ **Освітні завдання:**

- збагачення літературного досвіду через ознайомлення з народними й авторськими творами різної тематики та форми;
- розвиток художньо-естетичного сприймання, формування вмінь відчувати образність поетичної та прозової мови, визначати основні засоби виразності (порівняння, епітети, метафори, фразеологізми, повтори тощо), тему, ідею, зміст та сюжет твору;
- удосконалення уявлень про різноманітність літературних та фольклорних творів (казки, міфи, легенди, оповідання, повісті, дитячі романи, вірші, гумористичні твори, малі фольклорні форми: загадки, прислів'я, лічилки та ін.), їх жанрові, композиційні, мовленнєві особливості;
- ознайомлення з творчістю дитячих прозаїків, та поетів класичної і сучасної української та світової літератури;
- розвиток виразного літературного мовлення, вправлення в інтерпретації різних літературних образів, залучення до аналізу поведінки головних персонажів з позицій людської моралі; формування власних оцінно-етичних суджень;
- заохочення до емоційного переказування невеликих прозових творів, виразного читання віршів напам'ять, розповідання знайомих казок за картинками, відгадування загадок, тлумачення змісту прислів'їв, створення малюнків із зображенням улюблених персонажів, залучення до участі в інсценівках, іграх-драматизаціях, літературознавчих вікторинах, вечорах художньої творчості та ін.
- ознайомлення з різноманітністю світу дитячих видань, формування уявлень про історію створення книжок та журналів, стимулювання до прояву власних уподобань у доборі літератури для читання за інтересами; прищеплення бережного ставлення до книжки як до твору естетичної та духовної культури;
- розвиток творчої уяви, самостійної художньо-мовленнєвої діяльності;
- виховання поваги до літературної спадщини людства як до невичерпного джерела знань.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє зацікавлене ставлення до літературного мистецтва та художньо-мовленнєвої діяльності;

- емоційно сприймає літературні твори та висловлює своє ставлення до них, відчуває образну мову поезії та прози, визначає основні засоби художнього мовлення, тему, основний зміст, головних персонажів, динаміку розвитку сюжету;
- ознайомена із жанровими, композиційними, мовленнєвими особливостями народних та авторських літературних творів (казки, міфи, легенди, оповідання, повісті, дитячі романи, вірші, гумористичні твори, малі фольклорні форми: загадки, прислів'я, лічилки та ін.);
- має уявлення про творчість дитячих прозаїків та письменників класичної і сучасної української та світової літератури; знає назви їхніх найпопулярніших творів, вирізняє серед них найулюбленіші;
- бере активну участь у художньо-мовленнєвій діяльності, підтримує бесіду за змістом твору, емоційно переказує уривки прозових творів, виразно декламує вірші напам'ять, розповідає знайомі казки, відгадує загадки, із задоволенням бере участь в інсценівках, іграх-драматизаціях, літературознавчих вікторинах, вечорах художньої творчості та ін.;
- висловлює власні оцінно-етичні судження, інтерпретує різні літературні образи, передає своє ставлення до персонажів на основі аналізу їхніх вчинків з позиції норм моралі, аргументує свою думку;
- виявляє інтерес до мовленнєвої творчості, складає розповіді, казки-небилиці, вигадує нові епізоди, початок або кінець твору, створює прості вірші, пісеньки, загадки, анекдоти тощо;
- ознайомена з різними видами книжки, має уявлення про її історію створення, структуру, цікавиться періодичними виданнями для дітей (пізнавально-розвивальними журналами, коміксами); виявляє власні літературні уподобання;
- розуміє, що книжка – це джерело знань, тому що вміщує багату літературну спадщину людства; виявляє бережне ставлення до неї.

КРАСА МУЗИКИ

➤ **Освітні завдання:**

- виховання інтересу до музичного мистецтва, ознайомлення з історією створення людиною першої музики, збагачення музично-естетичного досвіду;
- розвиток емоційного сприймання під час прослуховування творів класичного і сучасного музичного мистецтва;
- формування вміння визначати загальний настрій, темп, ритм мелодії та засоби музичної виразності, диференціювати різні інструменти та голоси, висловлювати власне ставлення;

- ознайомлення з українською народною музикою та музикою народів світу (латиноамериканський, східний, європейський регіони та ін.);

- формування уявлень про творчі музичні професії (співак, композитор, танцівник, музикант), ознайомлення з творчістю дитячих композиторів;

- ознайомлення з оперним та балетним мистецтвом, їх специфічними особливостями;

- удосконалення уявлень про багатство пісенного жанру, його характерні особливості та різновиди залежно від характеру, темпу, сили, тематичної спрямованості мелодії та засобів музичної виразності;

- залучення до емоційного сприймання та виконання сольних і хорових творів; розвиток співочого голосу дитини відповідно до індивідуального діапазону, формування основних співочих умінь;

- розширення та узагальнення уявлень про особливості танцювального жанру, ознайомлення з танцями різних видів (полька, вальс, народний, естрадний танець та ін.) та народів; ознайомлення з хореографією (навчання танцювальних рухів);

- розвиток відчуття ритму та музичної виразності рухів через передачу в танці загального настрою, темпу, динаміки, форми та змісту музичного твору; формування вміння використовувати в танці специфічні рухи, жести, міміку для відтворення образів;

- формування уявлень про найпоширеніші музичні інструменти (скрипка, фортепіано, труба, акордеон, барабан, гітара та ін.), особливості їх зовнішнього вигляду та музичного звучання; ознайомлення з народними українськими інструментами (сопілка, бандура, бубен та ін.) та сучасним способом створення музики за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій;

- удосконалення уявлень про дитячі музичні інструменти, вправлення в умінні виконання найпростіших музичних композицій, залучення до дитячої інструментальної творчості;

- розвиток індивідуальних музичних здібностей, підтримання творчих проявів дитини, залучення до імпровізації у сюжетних етюдах, участі у святкових міні-концертах, створення нескладних індивідуальних та колективних музичних композицій;

- виховання ціннісного ставлення до краси звуків навколишнього світу та почуття насолоди від самостійної музичної діяльності.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє інтерес до музичного мистецтва, емоційно сприймає класичні та сучасні музичні твори, може визначити загальний настрій,

темп, ритм мелодії, засоби музичної виразності, диференціює різні інструменти та голоси, висловлює власне ставлення до почутого;

- має елементарні уявлення про музичні професії (співак, композитор, танцівник, музикант), із зацікавленням ставиться до історії створення перших музичних мелодій, ознайомлена з творчістю деяких дитячих композиторів;
- виявляє власні музичні смаки та уподобання, знає назви улюблених музичних творів, впізнає їх за звучанням;
- має початкові уявлення про оперу та балет, знає їх характерні особливості, охоче відвідує дитячі оперні та балетні вистави;
- знає основні характерні риси пісенного жанру, вирізняє його з-поміж інших; любить виконувати сольні та хорові твори, передаючи їх основний зміст інтонацією, зміною сили та тембру голосу, жестикуляцією, мімікою;
- має уявлення про танці різних видів (полька, вальс, народний, естрадний танець та ін.), знає їх особливості; через специфічні танцювальні рухи передає загальний настрій, темп, динаміку, форму та зміст музичного твору;
- має уявлення про найпоширеніші класичні (скрипка, фортепіано, труба, акордеон, барабан, гітара та ін.) та народні українські (сопілка, бандура, бубен та ін.) музичні інструменти, ознайомлена з історією створення окремих із них; зацікавлено ставиться до сучасного створення музики із застосуванням комп'ютерних технологій;
- уміє виконувати найпростіші музичні композиції на дитячих музичних інструментах, із задоволенням долучається до дитячої колективної інструментальної творчості;
- виявляє індивідуальні музичні здібності, імпровізує, бере участь у міні-концертах, святкових ранках; отримує насолоду від самостійної музичної діяльності.

МАЛЯТАМ ПРО ТЕАТР, ЦИРК ТА КІНО

➤ Освітні завдання:

- розвиток емоційно-естетичного ставлення до театрального мистецтва, прищеплення інтересу до перегляду театральних вистав, заохочення до розуміння сутності театрального дійства, визначення змісту, сюжету, головних персонажів, висловлювання власних думок;
- ознайомлення з історією виникнення театру як напряму мистецтва, розширення та систематизація уявлень про різні його види (пальчиковий, настільний, драматичний, театр іграшок, ляльковий театр, тіньовий театр тощо), їх характерні особливості, призначення;

- формування уявлень про архітектурні особливості театральних споруд, що вирізняються величністю, неповторною красою та урочистістю; ознайомлення з внутрішнім облаштуванням театру та правилами поведінки в ньому;
- збагачення словникового запасу театальною термінологією (актор, трупа, режисер, костюмер, вистава, афіша, декорації, зала та ін.), розвиток виразного сценічного мовлення;
- стимулювання прагнення дитини до самореалізації та самоствердження, залучення до участі в інсценівках, іграх-драматизаціях, міні-виставах за змістом знайомих творів із використанням специфічної атрибутики та костюмів;
- виховання зацікавленого та відповідального ставлення до процесу підготовки (виготовлення декорацій, атрибутів, костюмів), безпосереднього виконання своєї ролі, налагодження взаємодії з партнерами та оцінювання результату театралізованої діяльності;
- формування елементарних акторських умінь із перевтілення в конкретний образ шляхом відтворення відповідної міміки, інтонації, рухів, жестів сценічних героїв;
- збагачення та узагальнення уявлень про циркове мистецтво, його особливості та напрямки (акробатика, клоунада, жонглювання, дресирування тварин, еквілібристика, фокуси тощо);
- стимулювання до виконання найпростіших безпечних для життя циркових номерів (фокуси-досліди, жонглювання м'ячами, влучне метання в ціль, комедійний виступ та ін.); розвиток спритності, винахідливості, сміливості та пізнавальних здібностей;
- виховання поваги до людей циркових професій та їхніх надзвичайних можливостей;
- розширення уявлень про кіномистецтво та мультиплікацію, історію їх виникнення; ознайомлення зі спеціальною спорудою для перегляду фільмів – кінотеатром;
- формування уявлень про етапи створення фільму (написання сценарію, підбір акторів, репетиції, зйомки, монтаж, озвучування) та мультфільму (обрання сюжету, визначення дійових осіб, малювання із застосуванням сучасних комп'ютерних технологій, монтаж, озвучування);
- залучення до створення з допомогою дорослого простого за сюжетом фільму або мультфільму;
- заохочення до вияву власних естетичних уподобань, розвиток художнього смаку.

➤ Показники життєвої компетентності:

- виявляє інтерес до театрального мистецтва, охоче відвідує театральні вистави, насолоджується особливою театральною обстановкою, виразною грою акторів, емоційно проявляє свої почуття;
- розуміє сутність театрального дійства, може визначити тему, зміст, сюжет, дійових осіб, висловити власну оцінку побаченому та почутому;
- має уявлення про різні види театру (пальчиковий, настільний, драматичний, театр іграшок, ляльковий театр, тіньовий театр тощо), розрізняє їх;
- ознайомлена з історією виникнення театру як напряму мистецтва та його значенням у житті людини; має уявлення про архітектурні особливості театральних споруд та їх внутрішнє облаштування;
- розуміє значення специфічних театральних термінів (актор, трупа, режисер, костюмер, вистава, афіша, декорації, зала та ін.), у разі потреби вживає їх у мовленні;
- із задоволенням залучається до участі в інсценівках, іграх-драматизаціях, міні-виставах за змістом знайомих творів, набуває впевненості у власних силах;
- відповідально ставиться до процесу підготовки до вистави (виготовлення декорацій, атрибутів, костюмів) та безпосереднього виконання своєї ролі, налагоджено взаємодіє з партнерами, здатна об'єктивно оцінити результат театралізованої діяльності;
- володіє найпростішими акторськими вміннями, відтворює відповідні інтонації, рухи, міміку, жести сценічних героїв; перевтілюється в конкретний образ;
- має уявлення про циркове мистецтво, орієнтується у його напрямках (акробатика, клоунада, жонглювання, дресирування тварин, еквілібристика, фокуси тощо), має улюблені;
- вправляється у виконанні найпростіших циркових номерів (фокуси-досліди, жонглювання м'ячами, влучне метання в ціль, комедійний виступ та ін.), виявляє спритність, рішучість, винахідливість, творчі та пізнавальні здібності;
- зацікавлено та з повагою ставиться до праці людей циркових професій, розуміє їх винятковість;
- має уявлення про кіномистецтво та мультиплікацію, історію їх виникнення, ознайомлена з особливостями спеціальної споруди для перегляду фільмів – кінотеатром;
- зацікавлено ставиться до процесу створення фільму та мультфільму, знає основні складові етапи цієї нелегкої справи, розуміє, що у створенні навіть коротенького епізоду докладено зусилля багатьох людей;

- виявляє прагнення до створення власного простого за сюжетом фільму або мультфільму;
- має власні театральні, циркові, кінематографічні уподобання, поважає інтереси інших.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ТА АРХІТЕКТУРА

➤ Освітні завдання:

- подальший розвиток емоційного сприймання краси навколишнього світу, збагачення естетичних вражень, прищеплення інтересу до образотворчої діяльності;
- розширення художнього досвіду, заохочення до відвідування музеїв і виставок, спостереження за об'єктами природного, предметного, соціального довкілля, розглядання творів мистецтва, виокремлення їх характерних естетичних ознак, порівняння їх між собою;
- збагачення та систематизація уявлень про різні види образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура), їх спільні та специфічні засоби виразності; ознайомлення з історією створення перших образів людиною;
- ознайомлення із жанрами живопису (пейзаж, портрет, натюрморт, анімалістичний, казковий, побутовий), вправлення у їх розрізненні за характерними особливостями;
- формування вміння на елементарному рівні аналізувати твір мовою мистецтва, визначати за кольоровим забарвленням, формою, пропорціями, композиційним розташуванням його тематичну спрямованість і настрої;
- ознайомлення із творчістю окремих художників, скульпторів, їхнім своєрідним баченням світу та особистісними техніками виконання робіт;
- подальший розвиток художніх здібностей у різних видах образотворчої діяльності (малюванні, ліпленні, аплікації) та конструюванні;
- удосконалення технічних умінь із використання обладнання та різних специфічних матеріалів (гуашеві фарби, олівці, акварель, сангіна, пастель, глина, тісто, папір, картон, покидьковий та природний матеріал тощо), заохочення до самостійного їх добору;
- заохочення до створення предметних, сюжетних робіт і композицій з натури, за уявою, за зразком, по пам'яті, за мотивами художнього твору;
- залучення до виготовлення колективних робіт та створення нових образів через гармонійне поєднання знайомих матеріалів або технік;

- *у малюванні* – розширення тематики, розвиток здатності до якіснішого відтворення образу (передача рухів, міміки, настрою), заохочення до використання широкого спектру засобів художньої виразності (кольорова гама, лінії, крапки, мазки, плями), створення багатопланових композицій, ознайомлення з поняттям перспективи;

- *у ліпленні* – вправління у створенні різноманітних предметів, композицій, декоративних пластин пластичним, конструктивним та комбінованим способами; удосконалення технічних прийомів (витягування, згладжування, прошкрябування, приєднання тощо); розвиток здатності до прикрашання готового виробу (смужками, крапками, простими візерунками);

- *в аплікації* – вдосконалення вмінь із вирізування різних форм та створення з них предметних, сюжетних аплікацій та візерунків; ознайомлення з технікою симетричного вирізування з паперу, складеного навпіл, заохочення до виготовлення простих витинанок, створення багатоколірних композицій, використання широкого спектру матеріалів (папір різної фактури, тканини, крупи, пісок та ін.);

- формування уявлень про архітектуру як мистецтво створення будівель, конструкцій різних за розміром і призначенням; ознайомлення з найвизначнішими українськими і світовими пам'ятками архітектури та творчістю талановитих архітекторів;

- стимулювання інтересу до створення будівель з різних матеріалів (паперу, різних видів конструктора, природного і покладькового матеріалу); розвиток цілеспрямованості, відповідальності, здатності до планування;

- розвиток основ художнього смаку, власних естетичних уподобань, формування особистісної позиції при оцінюванні творів мистецтва і результатів своєї роботи;

- виховання поваги до української і світової культури та її яскравих представників – талановитих художників, скульпторів, ціннісного ставлення до їхніх творів.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє інтерес до пізнання краси навколишнього світу, емоційно сприймає та відгукується на об'єкти природного, предметного, соціального довкілля, радіє, дивується, захоплюється;

- охоче відвідує музеї, виставки, зацікавлено ставиться до творів мистецтва, отримує насолоду від милування ними, може проаналізувати їх, визначити тематику, загальний настрій, основні засоби виразності, використані митцем, дати їм естетичну оцінку, порівняти різні твори між собою;

- має уявлення про різні види образотворчого (графіка, живопис, скульптура) та архітектурного мистецтва, розрізняє їх за засобами виразності;
- ознайомена з жанрами живопису (пейзаж, портрет, натюр-морт, анімалістичний, казковий, побутовий), знає їх характерні риси, до певних жанрів виявляє прихильність;
- має уявлення про творчі професії (художник, скульптор, архітектор), знає імена, прізвища, назву творів, ознаки художнього стилю найулюбленіших митців; виявляє власні естетичні уподобання;
- із задоволенням реалізує власні задуми, створює образи за уявою, з натури, по пам'яті, за змістом літературного твору, використовує при цьому зображувальні можливості та властивості знайомих матеріалів і технік у різних видах образотворчої діяльності (малюванні, ліпленні, аплікації) та конструюванні;
- бере активну участь у створенні колективних робіт, виявляє товариськість, поважає думку інших, радіє спільному результату;
- у малюванні створює предметні, сюжетні та багатопланові композиції, передає різні особливості образу (пропорційна будова, динаміка руху, настрій), використовує широкий спектр кольорів та їх відтінків, поєднує різні форми, розміщує предмети на аркуші з дотриманням вимог перспективи;
- у ліпленні використовує пластичний, конструктивний та комбінований способи, володіє основними технічними прийомами; полюбляє прикрашати готові вироби;
- володіє вміннями з вирізування різних геометричних та довільних форм, ознайомена із техніками силуетного та симетричного вирізування з паперу, має уявлення про витинанки, створює предметні, сюжетні та декоративні аплікації;
- виявляє інтерес до створення конструкцій та поробок з різних матеріалів, застосовує їх в іграх; планує свою самостійну або спільну з однолітками діяльність, прогнозує очікуваний результат, виявляє здатність до прийняття рішень;
- розуміє, яку роль відіграє творчість талановитих художників, скульпторів, архітекторів у збагаченні загальнолюдської культури, виявляє ціннісне ставлення до творів мистецтва.

ТАЄМНИЦІ НАРОДНИХ РЕМЕСЕЛ

➤ Освітні завдання:

- виховання емоційно-ціннісного ставлення до предметів навколишнього світу, створених руками людини, активізація інтересу до пізнання способу їх виготовлення;

- ознайомлення з історією виникнення найдавніших народних ремесел (гончарство, ткацтво, килимарство, кравецьке та різьбярське ремесла, мистецтво створення народних іграшок), їх особливостями та значенням у житті людини;

- формування уявлень про способи створення керамічних виробів в Україні (Трипілля, Опішня, Косів) та в усьому світі (Давня Греція, Єгипет, Китай, Індія);

- ознайомлення з характерними формами, специфічним кольоровим забарвленням, різним призначенням (посуд, прикраси, предмети побуту тощо);

- ознайомлення із ткацьким ремеслом як способом створення тканини та килимів, формування уявлень про основні етапи ткацького виробництва, специфічні сировинні матеріали (бавовна, вовна, льон, шовк) та спеціальне обладнання;

- ознайомлення з історією походження та процесом створення одягу; формування уявлень про працю кравця;

- формування уявлень про різьбярське мистецтво, ознайомлення зі способами обробки деревини, символікою специфічних візерунків;

- ознайомлення з історією виникнення народної іграшки, різноманітними її видами, матеріалами виготовлення (дерево, глина, сир, солома, тканина), основним призначенням (оберіг, забавка, пам'ятка), регіональними відмінностями;

- заохочення до створення народних іграшок власноруч та їх використання у своїй ігровій діяльності;

- формування уявлень про українське та світове кулінарне мистецтво, заохочення до порівняння традиційних кухонь різних народів світу (українська, італійська, грузинська, французька, китайська та ін.), ознайомлення зі стравами – візитівками певної країни; залучення до приготування найпростіших страв;

- виховання поваги до праці народних майстрів (гончарів, ткачів, кравців, різьбярів та ін.) та ціннісного ставлення до їхніх виробів.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- зацікавлено ставиться до предметів рукотворного світу, виявляє прагнення до пізнання історії їх походження та способу виготовлення;

- орієнтується у найдавніших видах народних ремесел (гончарство, ткацтво, килимарство, кравецьке та різьбярське ремесла, мистецтво створення народних іграшок), розрізняє їх, має уявлення про їх значення у житті людства;

- має уявлення про гончарство, ознайомена зі способами створення керамічних виробів в Україні та в усьому світі, має уявлення

про їх специфічні матеріали, характерні форми, кольорове забарвлення, різне призначення (посуд, прикраси, предмети побуту тощо);

- ознайомена із ткацьким ремеслом, основними етапами ткацького виробництва, має уявлення про специфічні сировинні матеріали (бавовна, вовна, шовк, льон) та спеціальне обладнання;

- цікавиться історією походження різних видів одягу; ознайомена з основними етапами створення одягу, має уявлення про працю кравця;

- ознайомена з різьбярством як специфічним ремеслом виготовлення і оздоблення різноманітних виробів із дерева (меблі, посуд, предмети побуту);

- має уявлення про народну іграшку, історію її виникнення, спеціальні матеріали виготовлення, основне призначення та регіональні відмінності;

- ознайомена з яскравими зразками української народної іграшки, її кольоровим забарвленням та символічністю образів, із задоволенням створює іграшки власними руками та використовує їх в ігровій діяльності;

- має елементарні уявлення про українське та світове кулінарне мистецтво, ознайомена зі стравами – візитівками певної країни; із задоволенням залучається до приготування найпростіших страв, виявляє власні гастрономічні смаки;

- виявляє емоційно-ціннісне ставлення до культурної спадщини рідного народу та народів світу; із повагою ставиться до праці народних майстрів (гончарів, ткачів, кравців, різьбярів та ін.), визнає винятковість та неповторність їхніх виробів.

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО ТА ДИЗАЙН

➤ Освітні завдання:

- виховання інтересу до декоративно-ужиткового мистецтва, ознайомлення з історією його виникнення та специфічними засобами виразності;

- розширення уявлень про такі традиційні українські види декоративно-ужиткового мистецтва, як вишивка, писанкарство (різні способи прикрашання яєць – писанки, крашанки, дряпанки, мальованки та ін.), декоративний розпис (Петриківка, творчість М. Приймаченко), їх характерні особливості та регіональні відмінності (Західноукраїнський, Наддніпрянський, Північно- та Південноукраїнський регіони тощо);

- ознайомлення із символікою українських орнаментів, його рослинними, тваринними та геометричними візерунками, збагачення уявлень про специфічну гаму кольорів;
- формування уявлень про світове декоративно-ужиткове мистецтво (Японія, Індія, Росія та ін.), ознайомлення з його найхарактернішими рисами;
- вправлення у створенні власних орнаментів на різних формах у малюванні, аплікації, ліпленні; розвиток почуття ритму, симетрії, стимулювання до прояву творчих здібностей;
- збагачення елементарних уявлень про дизайн як мистецтво вигадувати й продумувати зовнішній вигляд предметів побуту, одягу, окремої кімнати, цілого приміщення тощо;
- залучення дітей до оформлення приміщення, прикрашання одягу та предметів побуту елементами вже готового або власноруч створеного декору, виготовлення карнавальних костюмів, створення листівок та композицій із природного матеріалу тощо;
- розвиток конструктивних та раціоналізаторських здібностей, здатності до доцільного просторового розташування різних предметів (співвіднесення за розміром, кольором, формою), створення план-схем, проектів дизайну різних об'єктів довкілля;
- виховання інтересу до творчих професій (модельєр, дизайнер), ознайомлення з їх специфічними особливостями;
- розвиток естетичного смаку та творчих здібностей, підтримання прагнення до оригінальності та самоствердження.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє емоційно-естетичне ставлення до творів декоративно-ужиткового мистецтва, із задоволенням розглядає їх, цікавиться способом створення;
- має уявлення про традиційні види українського декоративно-ужиткового мистецтва (вишивка, писанкарство, декоративний розпис), ознайомена з історією їх виникнення, характерними засобами виразності та регіональними відмінностями (Західноукраїнський, Наддніпрянський, Північно- та Південноукраїнський регіони тощо);
- ознайомена із символікою рослинного, тваринного, геометричного українських орнаментів, орієнтується у широкій гамі кольорів;
- має елементарне уявлення про світове декоративно-ужиткове мистецтво ознайомена з його специфічними рисами;
- із задоволенням створює власні візерунки, декоративні композиції на різних формах у малюванні, аплікації, ліпленні, намагається зробити свою роботу неповторною, оригінальною;

- має елементарні уявлення про дизайн; полюбляє оформлювати приміщення, прикрашати одяг та предмети побуту, виготовляти карнавальні костюми, створювати листівки та композиції з природного матеріалу тощо;
- може розмістити предмети у просторі, співвідносячи їх за формою, розміром, кольором, планує власний дизайн, виявляє конструктивні та раціоналізаторські здібності;
- цікавиться творчими професіями (модельєр, дизайнер, художник-декоратор);
- виявляє власні естетичні уподобання, пояснює свій вибір, зважає на думку інших.

ДИВОВИЖНІ ВІДКРИТТЯ ТА РАДІСТЬ ТВОРЧОСТІ

➤ Освітні завдання:

- виховання потреби в отриманні нових вражень від пізнання природного, предметного та соціального довкілля; збагачення практичного досвіду, залучення до використання набутих знань, умінь у різних життєвих ситуаціях;
- розширення уявлень про найвизначніші винаходи, які змінили життя людей (прилади, винаходи, що їх використовують і нині), ознайомлення з основними умовами досягнення успіху (наполегливість, працелюбність, рішучість, упевненість, віра в успіх);
- залучення до відвідування музеїв різної спрямованості (історичний, природознавчий, образотворчий, краєзнавчий тощо), формування ціннісного ставлення до їх експонатів – культурних надбань людства;
- виховання інтересу до пошуково-дослідницької діяльності, розвиток умінь визначати мету дослідження, робити припущення, ставити запитання, добирати способи виконання, доводити справу до кінця, робити висновки, оцінювати результат тощо;
- заохочення до розмірковувань, ведення дискусій, обстоювання своєї позиції; участі в іграх-змаганнях з підтриманням духу партнерства та суперництва;
- розвиток умінь помічати труднощі у розв'язанні проблем, формування готовності до їх подолання та самостійного прийняття рішення;
- створення умов для самовизначення та виникнення різних видів дитячої самостійної діяльності (образотворчої, музичної, художньо-мовленнєвої, рухової тощо);

- розвиток асоціативного мислення, логічних операцій (аналіз, синтез, класифікація, узагальнення, серіація) та пізнавальних здібностей (допитливості, спостережливості, винахідливості);
- сприяння прояву творчих здібностей та відкриттю талантів до певного виду мистецької діяльності;
- формування уявлень про винятковість, неповторність явищ, об'єктів природи, предметів рукотворного світу, творів мистецтва, виховання емоційно-ціннісного ставлення до результатів власної та чужої творчості.

➤ **Показники життєвої компетентності:**

- виявляє потребу в отриманні нових вражень, цікавиться пізнанням природного, предметного та соціального довкілля; виокремлює в ньому знайоме та незнайоме, нове та звичне, реальне та уявне; визначає складники, аналізує, класифікує, порівнює, узагальнює отриману інформацію; застосовує набуті знання та вміння у різних практичних ситуаціях;
- має уявлення про деякі найвизначніші винаходи, що змінили життя людства, знає про основні умови досягнення успіху (наполегливість, працелюбність, відданість своїй справі, впевненість у власних силах, віра в успіх);
- охоче відвідує музеї різної спрямованості (історичний, природознавчий, образотворчий, краєзнавчий тощо), виявляє ціннісне ставлення до їх експонатів, асоціює їх із культурними надбаннями людства;
- полюбить брати участь у пошуково-дослідницькій діяльності, визначає мету, висуває припущення, ставить запитання, добирає способи виконання, оцінює результат, робить власні відкриття тощо;
- бере участь у веденні дискусій, бесід, розмірковує, відстоює свою думку, охоче змагається з однолітками під час колективних ігор; адекватно поводить себе у разі поразки;
- виявляє готовність до подолання труднощів та розв'язання проблем, у разі потреби приймає самостійні ризиковані рішення;
- виявляє допитливість, спостережливість, винахідливість, власний оригінальний підхід у різних видах дитячої діяльності (образотворчої, музичної, художньо-мовленнєвої, рухової тощо); створює власні "твори";
- має уявлення про винятковість, неповторність явищ і предметів навколишнього світу, ціннісно ставиться до них, відчуває задоволення від самого процесу та результату творення.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ ЗА ПРОГРАМОЮ (з досвіду роботи центру раннього розвитку “Перша Дитяча Академія”)

Організація освітньої діяльності за програмою “Радість творчості” в умовах педагогічного процесу центру раннього розвитку “Перша Дитяча Академія” ґрунтується на загальноприйнятих у дошкільній педагогіці та психології принципах:

- *гуманізації та особистісно орієнтованого підходу.* В центрі освітнього процесу – дитина зі своїми потребами, прагненнями, бажаннями та уподобаннями. Мета педагогів – створити умови, в яких би малюк мав змогу проживати своє буття в різних специфічних видах саме дитячої діяльності (ігрової, образотворчої, мовленнєвої, рухової, пізнавальної, трудової тощо), і як наслідок – виявляти емоції та почуття; розвивати здібності; збагачувати знання, уявлення; формувати вміння, застосовувати їх на практиці; набувати власної життєвої компетентності;

- *врахування вікових, психологічних та індивідуальних особливостей розвитку дитини.* Педагогічний процес у “Першій Дитячій Академії” будується, виходячи з потреб дитини на певному етапі її життя із визнанням самоцінності самого періоду дитинства. При цьому враховується, що кожен малюк – це яскрава особистість із власними, притаманними лише їй, рисами характеру та темпами розвитку;

- *самостійності та активності.* У межах освітньої діяльності за цією програмою визнається право кожної дитини на власний вибір та задоволення основних потреб (у русі, спілкуванні, грі, відпочинку та ін.), що важливі для неї в конкретний проміжок часу. Педагоги, своєю чергою, передбачають співвіднесення змісту та форм подання навчального матеріалу з уже наявним досвідом кожної окремої дитини, створюючи умови для розвитку її індивідуальних пізнавальних та креативних здібностей;

- *науковості та доступності.* Вся інформація, яку отримує дитина, є достовірною та правильною з наукового погляду. При цьому подається вона в цікавій для сприймання малюків формі, а не у вигляді наукових трактатів. Завдяки використанню різноманітних ігор, творчих завдань, організації дослідів дитина справді отримує змогу насолоджуватися самим процесом пізнання світу та радіти власному успіхові;

- *інтеграції та комплексного підходу.* Програмовий матеріал має чітку структуру. В кожному тематичному розділі, в кожному занятті

передбачено вирішення комплексних завдань із формування життєвої компетентності дитини. Разом з тим відбувається інтеграція різних важливих завдань із пізнавального, соціально-морального, емоційно-ціннісного, фізичного, мовленнєвого, художньо-естетичного та креативного розвитку.

Крім перелічених вище принципів сучасної дошкільної освіти, *пропонована програма відрізняється низкою специфічних, притаманних лише їй, підходів до організації освітнього процесу.*

➤ **Забезпечення збалансованості “збагачувального” та “фонового” розвитку.**

Під “фоновим” розвитком мається на увазі той обсяг інформації, яким оволодіває дитина без докладання певних зусиль у повсякденному житті. “Збагачувальний” розвиток передбачає організацію цілеспрямованого процесу пізнання дитиною світу. Він дозволяє усунути існуючі прогалини у “фоновому” розвитку. Однак лише за умови поєднання двох підходів можливо створити сприятливе гармонійне розвивальне середовище, в якому виросте активна та життєтворча особистість.

Різні ділянки людського мозку дозрівають у різний час. Тому кожна з них найбільш сприйнятлива до навчання і розвитку тільки в певний момент. Важливо не пропустити ці сензитивні періоди. Якщо спізнитися або проігнорувати ці потреби, то надолужити упущене буде надто складно.

“Перерозвинути” дитину неможливо: вона допитлива від природи. Природне прагнення пізнати себе і навколишній світ допомагає їй встигнути від народження до шестирічного віку здобути ті знання і досвід, що стануть визначальними при формуванні її життєвих стратегій і світогляду. Проте і не варто перевантажувати її занадто складною інформацією та форсувати її розвиток у напрямку оволодіння знаннями та вміннями зі шкільної програми.

➤ **Використання теорії множинного інтелекту, розробленої Говардом Гарднером.**

Згідно з цією теорією, інтелект людини умовно можна поділити на вісім підвидів: логіко-математичний, музичний, особистісний, міжособистісний, кінестетичний, лінгвістичний, просторовий, природно-дослідницький.

Кожна людина від народження має певні задатки, схильності до певної діяльності (музичної, рухової, образотворчої, художньо-мовленнєвої тощо), отже, в майбутньому у неї переважатиме якийсь тип інтелекту. Центр раннього розвитку “Перша Дитяча Академія”,

а отже, і програма “Радість творчості” ставлять за мету на ранніх етапах визначати природні здібності дитини, зберігати та збагачувати цей потенціал. Проте не менш важливим є приділення уваги розвиткові й усіх інших видів інтелекту. В такий спосіб можливо забезпечити повноцінний гармонійний всебічний розвиток особистості з перших днів життя.

➤ **Циклічність, періодичність та модульність у доборі змістового наповнення програмових тем.**

Як уже зазначалося вище, програма “Радість творчості” є парціальною програмою з художньо-естетичного освітнього напрямку. Повний розвивальний курс за цією програмою включає 56 тем, які можна опрацьовувати у чіткій послідовності або вибірково (чергуючи теми з різних розділів програми). Така закономірність викладу матеріалу допоможе здійснити плавний та рівномірний розвиток усебічних здібностей дитини, а отже, забезпечить збереження та збагачення її особистісного потенціалу. Крім того, у доборі змістового наповнення тематичних розділів передбачено повторення матеріалу (якщо дитина вже давно займається за програмою) або оволодіння новою інформацією (якщо дитина щойно долучилася до педагогічного процесу). Побудова кожного заняття як незалежного та завершеного освітнього модуля також уможливило залучення дитини до роботи за програмою у будь-якому віці і в будь-який час або взагалі дозволяє обирати окремі теми відповідно до своїх інтересів і уподобань.

Варто зауважити, що програму “Радість творчості” можна використовувати не лише у центрах розвитку та групах короткотривалого перебування дітей, а також під час організації гурткової роботи в умовах дошкільного навчального закладу. При цьому кількість, періодичність і тривалість занять визначаються залежно від специфіки організації конкретної форми здобуття дошкільної освіти.

Наприклад, у дошкільному навчальному закладі діє гурток “Дитина у світі мистецтва”, який працює за програмою “Радість творчості”. При цьому можна визначити кількість та періодичність занять – двічі на тиждень. Тривалість у молодшому дошкільному віці – до 25 хвилин, у старшому – до 35 хвилин.

➤ **Стовідсоткове занурення у мовне середовище.**

Освітню роботу за всіма тематичними розділами за бажанням батьків можна проводити трьома мовами: українською, російською та англійською. Наприклад, заняття, що проводяться англійською мовою, передбачають повне занурення малюка в англійське середовище. Це робить іноземну мову легшою та доступнішою для розуміння і

сприймання дитиною та допомагає їй не просто забувати окремі слова, вирази, а навчитися вільно спілкуватися.

Основні умови оптимізації освітньої роботи за програмою

➤ Створення сприятливого розвивального середовища.

Вирішенню питання якісного насичення розвивального середовища відповідно до потреб та прагнень дитини у “Першій Дитячій Академії” надається особлива увага. Зокрема, розвивальний простір організовується з дотриманням певних принципів:

- врахування вікових, психологічних та індивідуальних закономірностей розвитку дитини (починаючи з розміру меблів та обладнання і закінчуючи врахуванням життєвого досвіду кожної окремої дитини);
- дотримання санітарно-гігієнічних норм (усе обладнання у приміщеннях для дітей виготовляється з якісних екологічно безпечних матеріалів);
- самостійності та активності (дитина – головний господар, вона за власним бажанням може змінювати конкретну ситуацію, перетворювати, вдосконалювати простір);
- динамічності та раціональності (у межах освітнього процесу за програмою наповнення простору постійно змінюється відповідно до тематики занять);
- комфортності (кожна дитина має почуватися вільно та впевнено);
- позитивного емоційного навантаження (відповідне естетичне оформлення приміщення, створення здорового психологічного мікроклімату та доброзичливої атмосфери в колективі дітей, педагогів, батьків).

З метою формування художньо-естетичної компетентності розвивальний простір, створений в умовах Першої дитячої академії, передбачає ***наявність матеріалів, необхідних для творчої діяльності дитини.***

Процес організації та проведення *образотворчої діяльності* потребує значної кількості матеріалів та спеціального обладнання, зокрема таких, як: прості та кольорові олівці, пастель, акварель, гуаш, фломастери, крейда, папір для малювання, розмальовки, мольберти, пластилін, глина, стеки, лекала, картон, кольоровий папір, клей, ножиці та ін. Крім того, доцільно мати зразки скульптур, репродукції картин, літературу про видатних українських та світових майстрів образотворчого мистецтва. Правильне розміщення матеріалів має викликати у дітей бажання займатися самостійною художньою діяльністю, творити, фантазувати.

Для *музичної діяльності* доцільно мати різні види музичних іграшок та музично-дидактичних ігор, дитячі музичні інструменти, ілюстрації до музичних творів, а також аудіо-відеопрогравач, аудіо-відеозаписи тощо.

Для *театралізованої діяльності* потрібно мати різні види театрів (настільний, пальчиковий, маріонетковий та ін.), елементи декорацій, ширми, театральну бутафорію, костюми та їх елементи, наголовники, нагрудні знаки, зображення відомих казкових персонажів тощо. Більшість з цих атрибутів можна виготовити власноруч, розкриваючи у такий спосіб дітям таємниці театального кону.

Художня література є невичерпним джерелом знань і важливим засобом виховання дошкільнят. Саме тому для роботи дітей із книжкою має бути обладнане спеціальне місце. В ньому можна розмістити на полицях книги різних жанрів, альбоми, папки з ілюстраціями до художніх творів, зображення казкових персонажів, портрети класиків української та світової дитячої літератури. Також доцільно облаштувати “книжкову лікарню”, де діти мали б змогу ремонтувати книги. Це посприяло б вихованню бережного ставлення до предметів рукотворного світу.

З метою формування уявлень про культуру рідного народу доцільно наповнити середовище різноманітними *матеріалами народознавчого характеру*. Це можуть бути предмети української національної символіки – вінок, вишитий рушник, жовто-блакитний прапорець, тризубець; ляльки в українському народному вбранні, посуд (гличики, куманці, тарелі), традиційні українські іграшки, витвори декоративно-ужиткового мистецтва, зображення “родинного дерева життя” тощо.

Важливим і невід’ємним складником розвивального середовища в умовах освітнього процесу “Першої Дитячої Академії” є наявність у приміщенні для занять *сучасного комплексу інтерактивних комп’ютерних технологій* (мультимедійна дошка, проектор, відеокамера, комп’ютер).

➤ **Використання доцільно дібраних форм та методів педагогічної діяльності.**

Основною формою організації освітньої діяльності у “Першій Дитячій Академії” обрані заняття, які проводять один раз на тиждень (за однією з тем конкретного розділу). Така частота відвідування дитиною занять у центрі визначена не даремно. Саме такий ритм навчання природний для сприйняття малюка. Фахівці з дитячого розвитку стверджують, що діти сприймають інформацію набагато швидше, ніж дорослі, а ось обробляють її повільніше. За тиждень

дитина матиме змогу систематизувати у своїй свідомості отримані знання, вміння і знайти їм практичне застосування. Отже, щоб процес розвитку не перетворився на подібність “накачування” інформацією, і було створено такий розклад занять.

Тривалість занять у центрі становить 1 годину для дітей раннього віку та 2 години для дітей дошкільного віку. У цьому випадку *“заняття” не є традиційною формою організації освітньої роботи.* Мається на увазі час перебування дитини в умовах спеціально створеного розвивального середовища, що дозволяє реалізувати всі завдання програми у процесі організації різноманітних видів дитячої діяльності: ігрової, навчально-пізнавальної, зображувальної, музичної, рухливої, трудової, мовленнєвої, дослідницько-пошукової.

Особливим є і те, що у загальній структурі заняття передбачено існування перерв, під час яких дитина може відпочити, вийти в коридор, відвідати туалет, поспілкуватися з батьками тощо.

Заняття відбуваються в міні-групах під керівництвом двох кваліфікованих педагогів. Групи комплектуються за віковими ознаками з урахуванням індивідуальних побажань дітей та батьків. Чисельність дітей становить у групах раннього віку 4–6 осіб, дошкільного віку 8–12.

Кожне заняття має сталу структуру, в якій передбачено комплексне вирішення поставлених завдань. Крім того, кожне заняття поділяється на блоки. Кожен блок – це новий вид діяльності, запропонований дитині для засвоєння програмового матеріалу.

25 % інформації подається дітям із застосуванням сучасних комп’ютерних технологій. Інтерактивна дошка допомагає зробити процес пізнання та творчості жвавішим і цікавішим. Це дозволяє малечкам у захопливій формі здобувати нові знання, брати участь у віртуальних подорожах, самостійно вибирати потрібну інформацію, знаходити нові шляхи розв’язання проблем тощо. Як наслідок, сам процес пізнання стає для дитини цікавою частиною життя, що, своєю чергою, допомагає розкрити її внутрішній потенціал і нові творчі можливості.

Інші програмові завдання вирішуються в ході заняття через спілкування, проведення рухливих, дидактичних та рольових ігор, виконання творчих завдань і вправ на розвиток моторики, координації рухів.

Упродовж заняття малюки разом з педагогами виконують по 2-3 цікавих досліди (утворення веселки, вивчення властивостей різних образотворчих матеріалів, відкриття таємниць кіномистецтва, змішування і перетворення кольорів). І головне – на заняттях з художньо-естетичного розвитку діти багато малюють, ліплять, клеять,

конструюють, співають, танцюють, ставлять вистави, грають на музичних інструментах, декламують вірші, тобто творять з усією своєю дитячою наївністю та прагненням до оригінальності.

Дуже важливим елементом заняття є тематичні виступи дітей, які записують на відеокамеру, відразу транслюють з дошки і після цього обговорюють. Таке використання відеокамери дає змогу сформуувати у дитини вміння виступати публічно, володіти своїм тілом, голосом й емоціями, структурувати свої думки і говорити за допомогою повних речень. А також застосування цього методу сприяє вихованню у малят почуття впевненості у власних силах.

Таким чином, під час вивчення однієї теми дитина має змогу пограти в різні ігри, попрацювати з педагогом індивідуально, поспілкуватися з однолітками, вирішити завдання на інтерактивній дошці, відвідати віртуальний музей скульптур, намалювати картину, побудувати конструкцію, виконати танець, провести досліди, зробити власні відкриття тощо. Таке активне проживання кожного моменту заняття допомагає дитині глибоко усвідомити суть того, що відбувається і максимально ефективно засвоїти нові знання. В такій формі дітям, безперечно, буде цікаво пізнавати світ мистецтва, оволодівати вміннями зі створення власних робіт, творити та отримувати від цього процесу радість та задоволення.

➤ **Налагодження взаємодії з родинами.**

Освітній процес “Першої Дитячої Академії” є відкритим для батьків. Вони за бажанням мають змогу спостерігати за заняттями через прозорі дзеркальні двері. Таким чином батьки стають учасниками процесу пізнання та творчого опанування світу своєю дитиною і разом з нею радіють досягнутим успіхам. Вони можуть побачити, як саме відбуваються заняття, наскільки дитина залучена до процесу, чи не виникає у неї певних труднощів.

У разі потреби педагоги центру завжди із задоволенням проконсультують батьків з питань розвитку їхніх малюків, дадуть цінні поради. Разом з тим до кожного заняття спеціально розробляють поради для батьків, у яких представлено різні завдання (часто творчого або дослідницького характеру) для спільної роботи дитини з дорослим з метою закріплення та систематизації уявлень та вмінь з певної теми.

➤ **Організація спеціальної підготовки педагогів.**

Як уже зазначалося вище, з кожною групою дітей займаються два кваліфіковані педагоги, які мають повну вищу педагогічну освіту. Крім того, яким би компетентним не був фахівець у галузі

дошкільної освіти, він у будь-якому разі має обов'язково пройти спеціальну підготовку для роботи за програмою. З цією метою при центрі розвитку “Перша Дитяча Академія” діють підготовчі курси для педагогів. На них слухачі ознайомлюються зі змістом самої програми та специфічними теоретичними і практичними підходами до організації освітньої діяльності за нею.

Висновок: правильно організована робота за програмою “Радість творчості”, органічне поєднання традиційних методів і новітніх технологій дозволить зробити освітній процес максимально наближеним до вимог сучасного повсякденного життя і розвинути в дитини ті навички й уміння, які знадобляться їй саме зараз, на сьогоднішньому етапі її розвитку, та у подальшому шкільному й дорослому житті. Як наслідок, у майбутньому така дитина стане всебічно розвинутою, компетентною у багатьох питаннях та творчою особистістю з активною життєвою позицією.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ЗАНЯТЬ З ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

* Кольором виділено теми, за якими не ведеться освітня робота у ранньому віці. При цьому час, що звільнився, використовується на ретельніше вивчення інших тем.

<i>Розділ програми</i>	<i>Тематика занять</i>
Захопливий світ літератури	1. Малі фольклорні жанри (прислів'я, примовлянки, лічилки, загадки, скоромовки тощо)
	2. Казки
	3. Міфи та легенди
	4. Віршовані твори
	5. Оповідання та дитячі повісті, романи
	6. Книжка – джерело знань
	7. Дитячі періодичні видання
	8. Творчі професії: поет та прозаїк
Краса музики	1. Музика природи та навколишнього світу
	2. Історія виникнення першої музики
	3. Світ класичної та сучасної музики
	4. Пісенний вернісаж
	5. Танці та хореографія
	6. Музичні інструменти
	7. Опера і балет
	8. Творчі професії: співак, композитор, танцівник, музикант

Малятам про театр, цирк та кіно	1. Театральне мистецтво в житті людства
	2. Ляльковий театр
	3. Драматичний театр
	4. Цирк
	5. Майстри циркової арени
	6. Виникнення кіномистецтва
	7. Анімація та мультфільми
	8. Творчі професії: актор, мультиплікатор, сценарист, режисер
Образотворче мистецтво та архітектура	1. Історія створення перших образів
	2. Різноманітність та специфічність образотворчих матеріалів
	3. Графіка
	4. Живопис
	5. Жанри живопису (портрет, пейзаж, натюрморт, побутовий, казковий, анімалістичний)
	6. Скульптура
	7. Архітектура
	8. Творчі професії: художник, скульптор, архітектор
Таємниці народних ремесел	1. Виникнення ремесел
	2. Гончарне ремесло
	3. Ткацтво, килимарство
	4. Історія створення одягу
	5. Різьблення по дереву
	6. Народна іграшка
	7. Особливості “кулінарного мистецтва”
	8. Творчі професії: різьбяр, гончар, ткач, кравець

Декоративно-ужиткове мистецтво та дизайн	1. Виникнення декоративно-ужиткового мистецтва
	2. Вишивка
	3. Писанкарство
	4. Народний декоративний розпис
	5. Дизайн одягу
	6. Дизайн приміщення
	7. Дизайн у повсякденному житті
	8. Творчі професії: дизайнер-декоратор, модельєр
Дивовижні відкриття та радість творчості	1. Світ творчості
	2. Творчість як ознака неповторності кожної людини
	3. Музей – скарбниця творчих надбань
	4. Творимо дива своїми руками
	5. Винаходи та досягнення людства
	6. Нові шляхи вирішення знайомих питань
	7. Маленькі винахідники
	8. Шукаємо таланти

ОРІЄНТОВНІ КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ
(з досвіду роботи центру раннього розвитку
“Першої Дитячої Академії”)

РОЗДІЛ “Образотворче мистецтво та архітектура”

Тема “Різноманітність та специфічність образотворчих матеріалів” ранній вік (від 2 до 3 років)

Основна мета: формування початкових уявлень про різні способи створення образу (ліплення, малювання, аплікація); ознайомлення з основними образотворчими матеріалами та їх специфічними властивостями (фарби – рідкі, розчинні, мають колір; тісто – пластичне, з нього можна утворити предмет об’ємної форми; папір – шурхотить, рветься), формування елементарних технічних навичок роботи з ними; розвиток емоційно-естетичного сприйняття, створення умов для отримання насолоди від власної та колективної творчої діяльності.

Хід роботи

I частина

➤ **Ознайомлення зі світом образотворчого мистецтва**

Ситуація зацікавлення. Застосування мультимедійного екрана. Під музичний супровід дітям пропонують переглянути підготовлені слайди із зображенням творів образотворчого мистецтва (3). Далі педагог розповідає про існування казкового світу, створеного талановитими людьми. Звертає увагу на багатство його кольорів, різноманітність форм і неповторність. Адже кожен витвір відрізняється від інших і по-особливому неперевершений.

➤ **Гра “Відгадай, де я”**

Дітям пропонують заплющити очі і уявити себе поряд із предметами, що зображені на попередніх варіантах слайдів. Потім педагог допомагає кожній дитині пояснити свій вибір (залежно від змісту обраного твору). Орієнтовні запитання: Ти був у лісі під великим гіллястим дубом? Ти стояв на березі моря і спостерігав за таночком хвиль? Ти знаходився поруч із фігурою вершника на коні? тощо. Інші діти відгадують, хто, який слайд обрав і натискають його зображення на дощці. Вислуховуються відповіді всіх дітей.

➤ **Різноманітність способів створення образів**

Педагог розповідає дітям про те, що талановиті люди створюють образи різними способами, які відрізняються між собою. Дітям надається змога розглянути та обстежити три зразки – намальовану картину із зображенням зайчика, зліплену фігурку зайчика та аплікацію зайчика з паперу. Разом із педагогом вони порівнюють їх між собою. Варто акцентувати увагу на те, що у *малюванні* – образ виходить яскравий, нагадує кольорову фотокартку, хоч і дещо розмити, відображено всі зовнішні особливості зайчика і шерсть, і вуса, і вуха; у *ліпленні* – образ об’ємний, як іграшка, проте дрібні деталі не відтворені; в *аплікації* – зайчик зображений схематично, зовсім не схожий на фотокартку.

➤ **Фізкультхвилинка “Зарядка для зайчика”**

Активізація рухової активності малят. Виконання 3-4 вправ.

➤ **“Умілі рученята”**

Необхідний матеріал: фігурки тварин, аркуші з їхнім зображенням та розрізані пазли (4-5 великих частин). Педагог пропонує кожній дитині обрати одну об’ємну фігурку (зайчика, котика, песика, мишки тощо). Завдання дитини – дібрати до обраної фігурки малюнок та правильно викласти на ньому з готових форм зображення цієї тварини, тобто скласти пазл-аплікацію.

➤ **Розвивально-дидактична гра “Картини та скульптури”**

Використання мультимедійної дошки. Дітям показують коротеньку казку про двох диваків: один з них – Фарбик, який полюбляв малювати, а другий – Пластик – ліпити. Одного разу налетіла сильна буря, і всі їхні роботи рвучий вітер переплутав. Вони прохають допомоги у малят. Їхні твори потрібно повернути назад до майстерні авторів. Завдання малят – повернути переплутані твори на свої місця: картини – до майстерні Фарбика, скульптури – до майстерні Пластика. Діти переносять зображення обраного твору до потрібної майстерні.

➤ **Вільна діяльність (5–10 хв)**

Діти мають змогу відпочити, поспілкуватися з батьками, попити води тощо.

II частина

➤ **“Таємниці паперу”**

Педагог роздає всім дітям аркуші паперу різні за розміром, кольором, фактурою, формою. Дітям надається можливість обстежити

їх різними способами. Головне підвести дітей до висновків: на папері можна щось намалювати, його можна порвати, зім'яти, він може змінювати колір, форму, буває цупкий і тонкий, розмокає у воді.

➤ **“Умілі рученята”**

Дітям пропонують створити колективне панно “Сонячні усмішки”.

1 етап. На великому тонованому (блакитний угорі, зелений унизу) аркуші (формат А-2) потрібно викласти великий жовтий круг та хмаринки. Спочатку педагог пропонує обрати підходящий круг з паперу (великий жовтий), а потім виготовити хмаринки (обривання паперу білого кольору). Діти виконують завдання (педагог наклеює). Процес дитячої образотворчості педагог знімає на камеру.

➤ **“Тасмниці тіста”**

Діти обстежують тісто. Головне – підвести малят до висновків: тісто легко змінює форму, має колір, розчиняється у воді.

➤ **“Умілі рученята”**

Створення колективного панно “Сонячні усмішки”.

2 етап. З тіста жовтого кольору малятам пропонують виготовити промінчики для сонця (розкачування смужок тіста між долоньками) та приліпити їх на основний аркуш до жовтого круга. У кожної дитини буде власний промінчик. Процес дитячої творчості педагог знімає на камеру.

➤ **Рухлива гра “Сонечко та дощик”**

Активізація рухової діяльності малят.

➤ **“Тасмниці фарби”**

Діти розглядають фарби, пересвідчуються в тому, що вони розчиняються у воді, легко змішуються між собою, з їх допомогою можна утворити плями, лінії, крапки (дії з фарбами виконує педагог).

➤ **“Умілі рученята”**

Створення колективного панно “Сонячні усмішки”.

3 етап. Дітям пропонують виготовити комашку Сонечко. На підготовлених педагогом червоних формах діти малюють пальчиком крапочки чорного кольору. Готових Сонечок педагог кріпить на аркуш. Панно готове! Процес дитячої образотворчості педагог знімає на камеру.

➤ **Повторення матеріалу заняття**

Дітям пропонують переглянути слайди на мультимедійній дошці (етапи виготовлення панно) і згадати, чим вони сьогодні займалися.

Запитання до дітей:

- Що ви дізналися про папір? Як його можна використовувати?
- Що вам відомо про тісто? Що з нього можна зліпити?
- Що ви дізналися про фарби? Що вони можуть зобразити?

➤ **“Разом з батьками”**

Удома можна запропонувати батькам разом з дітьми приготувати з тіста печиво. А на наступному занятті малята розкажуть, як вони місили тісто та ліпили з нього печиво різної форми.

РОЗДІЛ “Захопливий світ літератури”

Тема “Казки” молодший дошкільний вік (від 3 до 5 років)

Основна мета: формування уявлень про особливості казкового літературного жанру, ознайомлення з народними та авторськими казками, вправління у визначенні основного змісту, головних персонажів, послідовності подій; заохочення до вигадування початку або кінцівки, розповідання улюбленої казки з елементами обігрування та інсценування; розвиток художньої виразності мовлення, уяви та здатності до емоційного сприймання казкових творів.

Хід роботи

І частина

➤ **“Звідки виникли казки?”**

Ситуація зацікавлення. Дітям на мультимедійній дошці показують сюжет. Хлопчик з дівчинкою знаходять чарівну книжку казок. Відкривають першу сторінку, починається розповідь. «Насправді казки виникли дуже-дуже давно. Люди завжди полюбили фантазувати. Багато чого людина не знала, ось і вигадувала своїм дітям та друзям пояснення всьому невідомому. Так і виникли перші казки – як розповіді про нереальні події. Пізніше в казках стали відображати певні риси людського характеру, часто негарні. А щоб не ображати один одного, замість людей героями таких казок робили тварин. От і виходить, що з казок можна багато чому навчитися, або, як кажуть у народі, “казка здатна навчити, як на світі жити”».

➤ **Розвивально-дидактична гра “Реальне та казкове”**

Застосування мультимедійної дошки. Дітям пропонують слайди з парними картинками. На одній зображено – реальну подію, яка буває у житті, на другій – нереальну подію, можливу лише у казці.

Дитина натискає обране зображення та значок казки або реальної події. Якщо відповідь правильна, звучить веселий сигнал.

➤ **Фізкультхвилинка “Зарядка казкових персонажів”**

Активізація рухової діяльності дітей. Виконання 4-5 вправ.

➤ **“У світі казок”**

Дітям пропонують згадати знайомі казки та улюблених героїв. Педагог показує зображення героя або загадує про нього загадку, а діти відгадують. Висновок: казок існує безліч, кожна по-особливому цікава. Багато казок народні. Їх вигадав народ і передавав з уст у уста, з покоління у покоління (“Колобок”, “Рукавичка”, “Коза-Дереза”, “Трое поросят”, “Котик і Півник” та ін.). А є казки авторські, їх створили письменники: (“Горщик каші” Брати Грїмм, “Казка про дурне мишеня” С. Маршак, “Червона Шапочка” Ш. Перро, “Три ведмеді” Л. Толстой та ін.).

➤ **“Умілі рученята”**

Дітям пропонують вибрати аркуш із зображенням героя улюбленої казки та розфарбувати його. А потім розповісти, з якої казки цей герой і про що в ній розповідається. Виступ дітей педагог знімає на відеокамеру.

➤ **Вільна діяльність (5–10 хв)**

Діти мають змогу відпочити, попити води тощо.

II частина

➤ **“Послідовність подій у казці”**

Застосування мультимедійної дошки. Демонстрування сюжету. Хлопчик та дівчинка виявляють, що хтось переплутав сторінки у чарівній книжці, і тепер складно зрозуміти, яка ж це казка і про що в ній розповідається. Вони звертаються по допомогу до дітей. Перед цим їхня бабуся дає поради: “Кожна казка має зачин, основний зміст та кінцівку. Часто казки починаються зі слів «Були собі...», «У деякому царстві...», «Десь, колись, в якійсь країні...». А закінчуються висловами «... От і казочці кінець, а хто слухав – молодець!», «Кому казка, а кому бубликів в’язка». Події у казці мають відбуватися у певному порядку, інакше буде безлад. Тож будьте уважні”.

➤ **Розвивально-дидактична гра “Наведи лад у казці”**

На мультимедійному екрані 5 слайдів, на яких зображено фрагменти казки “Три ведмеді”. Потрібно визначити правильну послідовність

слайдів. Спочатку діти пригадують початок казки, знаходять малюнок, потім наступні події... І так до кінцівки.

➤ **Художньо-мовленнєва діяльність “Вигадуємо казку разом”**

Педагог пропонує дітям обрати героїв для казки із підготовлених іграшок. Далі одна дитина починає вигадувати, інша – продовжує. У такий спосіб кожен складає якусь частину казки. Педагог у разі потреби допомагає запитаннями.

➤ **Рухлива гра “Казкова фігура”**

Активізація рухової діяльності дітей.

➤ **“Умілі рученята”**

Дітям пропонують виготовити атрибути до розігрування казки “Рукавичка”. (Казка має бути знайомою дітям.) Педагог роздає маски, на які потрібно наклеїти деталі, характерні для того чи іншого персонажа.

➤ **Вільна діяльність (5–10 хв.)**

Діти мають змогу відпочити, попити води тощо.

III частина

➤ **Підготовка до інсценування казки “Рукавичка”**

Діти згадують головних казкових персонажів, основний сюжет та своєрідність кожного образу. Допомагає їм у цьому мультимедійна дошка. Кожен образ (дідусь, жабка, мишка, зайчик, лисичка, вовчик, кабанчик, ведмідь) розкривається у супроводжувальному слайді. Наприклад: жабка на екрані стрибає і скрекоче, мишка – швиденько бігає та пищить тощо. Діти мають змогу повправлятися у наслідуванні рухів, звуків, інтонацій свого героя. (Якщо ролей не вистачає на всіх дітей, то потрібно вигадати нових персонажів.)

➤ **Конструкторсько-будівельна гра “Диво-рукавичка”**

Діти разом з педагогом викладають на підлозі із каната контур рукавички, а потім із великогабаритних будівельних модулів створюють умовні стіни “диво-рукавички”.

➤ **Інсценування казки “Рукавичка”**

Діти виконують свої ролі. Педагог допомагає за потреби та фільмує виступи дітей на відеокамеру. Кінцівка казки змінена на оптимістичніший варіант. Усі звірі мешкають разом у диво-рукавичці у мирі та злагоді. Як кажуть у народі, “живуть, поживають і добра наживають”.

➤ Повторення матеріалу заняття

Дітям пропонують переглянути слайди на мультимедійній дошці (фрагменти заняття) і згадати, чим вони сьогодні займалися.

Запитання до дітей:

- Про що ми сьогодні розмовляли?
- Як виникли казки?
- Які ви знаєте казки? Чим саме вони вам подобаються?
- Чому кажуть “казка може навчити, як на світі прожити”?
- Чи сподобалося вам виконувати ролі у казці “Рукавичка”?
- Що б ви ще хотіли дізнатися про казки?

➤ “Разом з батьками”

Запропонуйте батькам разом з дітьми прочитати якусь нову казку і намалювати її головного героя. На наступному занятті обов’язково подивіться та послухайте, у кого що вийшло.

РОЗДІЛ “Тасмниці народних ремесел”

Тема “Ткацтво, килимарство” старший дошкільний вік (від 5 років)

Основна мета: збагачення уявлень про ткацьке та килимарське ремесло, їх особливості та значення у житті людини; ознайомлення з історію їх виникнення, основними етапами виробництва, специфічними сировинними матеріалами (бавовна, вовна, льон, шовк) та спеціальним обладнанням (прядка, ткацький верстат); розвиток пізнавального інтересу до предметів та явищ навколишнього світу; виховання поваги до праці народних майстрів (ткачів, килимарів), ціннісного ставлення до їхніх виробів; заохочення до створення власних неповторних робіт.

Хід роботи

I частина

➤ “Розмаїття тканин”

Зацікавлення дітей. Педагог показує дітям завчасно підготовлену ширму з різними видами тканин (близько 20 видів). Ця ширма нагадує різноколірне віяло. Діти обстежують різні тканини, пробують відчутти їх на дотик.

Запитання до дітей:

- Як ви гадаєте, навіщо потрібні тканини?
- Що з них можна виготовити?

- Чим представлені зразки різняться між собою?
- Чи будь-яка тканина підходить для виготовлення одягу?
- З якого матеріалу ліпше зробити штори?
- А з якого намет?

Висновок: тканини дуже потрібні людям, адже з них можна виготовити одяг, предмети побуту, інші важливі речі. Тканин існує безліч. Вони різняться кольорами, візерунками, міцністю, товщиною, матеріалами виготовлення (бавовна, вовна, льон, шовк, синтетика та ін.).

➤ **Розвивально-дидактична гра “Яка тканина для чого підходить?”**

Педагог пропонує дітям розглянути зразки тканини та визначити, що з неї ліпше пошити. На мультимедійному екрані слайди із зображенням різноманітного одягу. Дитина обирає тканину, а на екрані натискає на зображення обраного одягу. Крім того, вона пояснює свій вибір. Наприклад: дитина обрала блакитний шовк. З цієї тканини можна виготовити блузу, гарну сукню, стрічки або навіть штори. Вона підходить для цього, тому що тонка і міцна водночас. Виступи дітей педагог записує на відео.

➤ **Фізкультхвилинка “Маленькі кравці”**

Активізація рухової активності. Виконання 4-5 вправ.

➤ **“Історія про виникнення ткацького ремесла”**

На мультимедійному екрані з’являється ролик. Головний персонаж – Ткачик – пропонує послухати історію про створення дуже важливих речей для життя людей – ткацьких пристроїв. Розповідь супроводжується показом слайдів.

Про ткацьке ремесло було відомо ще з давніх-давен. У давні часи люди одягалися у шкіру тварин. Проте цього було замало. Тому одяг почали виготовляти з рослин, шляхом переплітання їх стебел, волокон. Щоб спростити цей процес, люди винайшли спеціальні пристрої – прядку і ткацький верстат. За допомогою прядки скручували в нитку вовну чи волокно. А за допомогою ткацького верстата переплітали ці нитки, щільно притискаючи одна до одної, в результаті чого вийшла міцна тканина. А потім з цієї тканини почали виготовляти одяг. З часом людський розум та наполеглива праця розвинули цей спосіб виробництва. Сучасні ткацькі машини дуже відрізняються від тих, що існували багато років тому. Вони можуть виконувати одночасно близько 1000 функцій. Проте в основі їх роботи залишається принцип переплітання ниток, винайдений первісними людьми.

➤ **“Умілі рученята”**

Педагог роздає різноколірні паперові смужки, клей, картон-основу. Дітям пропонує виготовити власну тканину або килимок, використовуючи принцип переплітання ниток ткацького верстата.

➤ **Вільна діяльність (5–10 хв.)**

Діти мають змогу відпочити, попити води тощо.

II частина

➤ **Пошуково-дослідницька діяльність “Чарівна нитка”**

Дітям пропонують розглянути під лупою нитки різної товщини. При цьому звертається увага на те, що нитка складається з маленьких частинок-ворсинок, які “витягуються” за допомогою прядки, шляхом скручування ворсинок. На інтерактивному екрані в повільному темпі демонструється ролик, що яскраво ілюструє цей процес.

Після цього дітям пропонують також побути прядильниками. Вони вправляються у витягуванні та скручуванні сировини (вата, вовна для валяння, пакля).

➤ **“Диво-рослини. Бавовник”**

Розглядання зображення рослини. Акцентування уваги на особливостях зовнішнього вигляду та будови (квітка жовтого чи білого кольору у вигляді коробочки із вмістом, схожим на вату; стебло, листя). Розповідь про те, що ця рослина є сировиною для виготовлення різних типів бавовняної тканини. Вироби з бавовни м'які, добре проводять тепло та повітря. З них виготовляють дитячий одяг.

➤ **“Умілі рученята”**

Виготовлення дітьми коробочок бавовнику. Необхідні матеріали: шматочки вати, викрійка конуса із жовтого паперу, жовта смужка з ескізами пелюстків бавовнику, клей, пензлики, серветки. Дитячі роботи виставляють на спеціальну підставку із зеленого картону з отворами для коробочок.

➤ **Розвивально-дидактична гра “Звідки одяг прийшов?”**

Використання мультимедійного екрана. Дітям пропонують розглянути слайди із зображенням етапів виробництва бавовняного одягу (дозрівання бавовнику – збір – транспортування – переробка – виготовлення тканини – пошив одягу – магазин готового одягу). Проте хтось переплутав їх місцями. Ткачик просить допомоги у дітей. Потрібно розмістити всі слайди у правильній послідовності.

➤ **“Диво-рослини. Льон”**

Розглядання домотканого українського рушника. Розповідь про специфічну, рослину – льон, з волокон якої наші пращури здавна робили тканину. Розповідь супроводжується показом слайдів.

У кожній українській хаті в давнину були сорочки, скатертини, постіль, рушники саме з лляного полотна. Їх господині створювали власноруч з льону, який замочували у воді, били палицями для м'якості та відокремлення волокон, розчісували, пряли нитки і ткали полотно, а потім вишивали на ньому чудернацькі квіти: мальви, маки, волошки, колосся та інші візерунки.

➤ **Вільна діяльність (5–10 хв.)**

Діти мають змогу відпочити, попитути води тощо.

III частина

➤ **“Вовняна тканина”**

Ознайомлення з тваринами (вівця, лама, коза, верблюд, кролик, собака), вовну яких використовують як сировину для виготовлення тканин. Розглядання вовняних речей, акцентування уваги на їх специфічних властивостях: теплі, м'які, тому одягають їх переважно в холодну пору року.

➤ **Пошуково-дослідницька діяльність “Таємниці бавовняної та вовняної тканин”**

Обстеження та порівняння бавовняної та вовняної тканин на дотик. Розглядання під лупою їх ниток (у якої більше ворсинок). Проведення дослідів: зразки вовняної та бавовняної тканин, розприскувач з водою. Висновок: бавовняна тканина тонша, тому швидше вбирає вологу, а отже, і швидше висихає. У вовняної тканини більше ворсинок, тому вона відштовхує воду і ліпше зберігає тепло.

➤ **Рухлива гра “Котився клубок”**

Активізація рухової активності дітей.

➤ **“Шовк”**

Застосування мультимедійної дошки. Віртуальна подорож до Китаю – батьківщини шовку. Розповідь про тутового шовкопряда – комаху, яка дає сировину для виготовлення тонкої шовкової тканини.

➤ **“Умілі рученята”**

Створення малюнка на тканині. Необхідні матеріали: біла або світло-пастельна лляна однорідна тканина, спеціальні рамки для

натягування тканини (можна п'яльці для вишивання), гуашеві фарби, пензлики, серветки. Процес образотворчості педагог записує на відео.

➤ **Повторення матеріалу заняття**

Дітям пропонують переглянути слайди на мультимедійній дошці (фрагменти заняття) і згадати, чим вони сьогодні займалися.

Запитання до дітей:

- Про що ви сьогодні дізналися?
- Які пристрої винайшли люди, щоб полегшити процес виготовлення тканини?
- Які ви знаєте рослини, що є сировиною для виготовлення тканин?
- З вовни яких тварин роблять тканини?
- Звідки до нас потрапив шовк?
- Що вам найбільше сподобалося виготовляти власноруч?

➤ **“Разом з батьками”**

Запропонуйте дітям запитати у батьків та рідних, чи вміють вони виготовляти якісь вироби власними руками (вишивати, в'язати, плести кружево), а на наступному занятті розповісти про це.

ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Державна цільова соціальна програма розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року // Офіційний вісник України. — 2011. — № 45. — 24 червня.
2. Закон України “Про дошкільну освіту” // Урядовий кур’єр. — 2001. — № 144. — С. 1–9.
3. Закон України “Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу” від 6.07.2010 № 2442-VI // Урядовий кур’єр. — 2010. — № 138.
4. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років “Дитина” / наук. кер.: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. — К.: Університет, 2012.
5. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Українське дошкілля” / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. — Тернопіль: Мандрівець, 2012.
6. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / наук. кер. О. Л. Кононко. — К.: Світлич, 2008.
7. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку “Впевнений старт” / кер. проекту Б. М. Жебровський. — Тернопіль: Мандрівець, 2012.
8. “Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма” / наук. кер. К. Л. Крутій. — Запоріжжя: ТОВ “ЛПКС” ЛТД, 2011. — 188 с.
9. Бондарева Т. В. Дитяче експериментування / Т. В. Бондарева // Дошкільне виховання. — 2002. — № 4. — С. 8–11.
10. Вакуленко Н. І. Українська мозаїка. Книга для читання в дошкільному закладі та родинному колі (до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі”) / Н. І. Вакуленко, О. П. Долинна, О. А. Копейкіна, О. В. Низковська. — К.: АВДІ, 2008.
11. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах: малювання, аплікація / Н. А. Горошко. — Харків: Ранок, 2007. — 224 с.
12. Грицюк Л. А. Нові форми здобуття дошкільної освіти / Л. А. Грицюк, М. І. Каратаєва. — Тернопіль: Мандрівець, 2007. — 256 с.
13. Долинна О. П. Співець чарівного Поділля / О. П. Долинна // Дошкілля. — 2011. — № 3(19). — С. 10-11.
14. Долинна О. П. Майстер сонячного світла / О. П. Долинна, І. Ю. Резніченко // Дошкілля. — 2012. — № 1(17). — С. 10-11.

15. Загальна психологія / за ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинської, З. В. Огороднійчук та ін. — К.: Либідь, 2005. — 464 с.
16. Ковалевська О. Й. Чарівний світ мистецтва / О. Й. Ковалевська // Бібліотечка вихователя дитячого садка. — 2008. — Серпень.
17. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника / О. Л. Кононко. — К.: Стило, 2000.
18. Кулачківська С. Є. Я – дошкільник (вікові та індивідуальні аспекти психічного розвитку) / С. Є. Кулачківська, С. О. Ладивір. — К.: Нора-принт, 1999. — 286 с.
19. Ликова І. О. Програма з художнього виховання, навчання і розвитку дітей 2–6 років. Кольорові долоньки / І. О. Ликова. — Харків: Ранок, 2008.
20. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку / Т. О. Піроженко. — Тернопіль: Мандрівець, 2010. — 136 с.
21. Половіна О. А. Сприймати природу розумом і серцем / О. А. Половіна // Дошкільне виховання. — 2006. — № 11. — С. 10-11.
22. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка / Т. І. Поніманська. — К.: Академвидав, 2004. — 456 с.
23. Терещенко О. П. Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності / О. П. Терещенко. — К.: Світич, 2009. — 112 с.
24. Шевчук А. Дні мистецтва в дитсадку / А. Шевчук // Дошкільне виховання. — 2008. — № 2. — С. 20-21.
25. Шевчук А. Новації в мистецькому вихованні дошкільників // Інноваційна практика в роботі вихователя ДНЗ: метод. посібник / Н. Дятленко, А. Гончаренко, А. Шевчук та ін. — К.: Шкільний світ, 2010. — 128 с. — С. 43–66.
26. Шевчук А. С. Дитяча хореографія. Програма та навчально-методичне забезпечення хореографічної діяльності дітей від 3 до 7 років / А. С. Шевчук. — К.: Шкільний світ, 2008. — 128 с.
27. Шевчук А. С. Розвиток дошкільнят в музично-руховій діяльності: навч.-метод. посібник / А. С. Шевчук. — К.: Шкільний світ, 2006. — 128 с.
28. Шкаріна Л. Ф. Шлях до мистецтва: ознайомлення дітей з творами живопису / Л. Ф. Шкаріна // Дошкільне виховання. — 1992. — № 1. — С. 8-9.
29. Шульга Л. М. Барвіста радість (Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання) / Л. М. Шульга. — Запоріжжя: ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2007. — 280 с.

ДЛЯ ПОДАТК

Навчально-методичне видання

БОРЩ Ростислав Миколайович
САМОЙЛИК Дар'я Вадимівна

ПРОГРАМА
ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ
РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
“РАДІСТЬ ТВОРЧОСТІ”

*Схвалено для використання
в дошкільних навчальних закладах*

Керівник проекту *Б. Фенюк*
Головний редактор *І. Дворницька*
Завідувачка редакції *Т. Ухіна*
Редактор *К. Гілінська*
Літературний редактор *А. Семенова*
Технічний редактор *А. Трут*
Обкладинка *О. Курила*

Підписано до друку 15. 08. 2013. Формат 60x84 /16. Друк офсетний. Гарнітура Шкільна.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 4,1. Обл.-вид. арк. 4,7.
Видавництво “Мандрівець”, свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3650 від 22. 12. 2009 р.
46400, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 18. Тел. (0352) 43-39-62, 42-39-62, тел./факс (0352) 52-43-38.
<http://mandrivets.com>

Друк з готових діапозитивів: ПП “Коло”, м. Дрогобич, вул. Бориславська, 8.
Тел. (03244) 2-90-60

ПРОГРАМА

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО
РОЗВИТКУ ДІТЕЙ
РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

РАДІСТЬ ТВОРЧОСТІ

www.mandrivets.com

ISBN 978-966-634-649-3

9 789666 346493

